

Svetovni položaj napet in postaja dan za dnem slabši

V Moskvi se radujejo napredovanju Leninove ideologije. — Ameriški polom na Kitajskem. — Tito pravi, da nima ničesar preklicati

Po svetu se vrši ogromen razredni in imperialistični boj, pa če ga kdo prizna ali ne.

Svečanost v spominu Leninu

V Moskvi se je v petek 21. januarja vršila spominska slavnost k obletnici smrti Nikolaja Lenina, očeta boljševiške revolucije, na kateri so bili prisotni Stalin, Molotov in mnogi drugi vodilni prvaki USSR.

Glavni govornik je bil urednik "Pravde", Peter Pošpelov. Njegov govor je dobil po svetu pozornost zato, ker ga smatrajo v odgovor Trumanovemu nagovorniku, ki ga je imel dan prej v Washingtonu, z novo vojno napovedjo komunizmu.

Njegova izjava je bila brezdvomno odobrena od sovjetske vlade, torej tudi od Stalina.

Pošpelov je dejal med drugim, da je komunizem možganska sila, čast in zavest naše dobe, pričetek nove ere za zrušenje kapitalizma.

Nadaljeval je, da dvajseto stoletje ni več stoletje ameriškega Wall Streeta temveč "triumf leninistične-stalinistične ideologije."

Boj proti "amerškemu imperializmu" bo pospešen

Govornik je poudarjal "polom ameriškega imperializma" na Kitajskem in naglašal, da bo Leninova ideja zmagovala zato, ker je ustvarila na podlagi marksizma pogoje za vzajemnost med narodi. Udarjal je po kolonialnih državah, kot so predvsem Velika Britanija, Francija, Nizozemska in po drugih manjših, ker pobijajo domačine v borbi za osvoboditev.

Odgovor Trumanu

Govor urednika Pošpelova, kot že omenjeno prej, je po mnenju tolmačev dogodkov v "mrzli vojni" med Zed. državami in USSR bil odgovor na Trumanov govor, ki ga je imel ob svojem ustoličenju 20. januarja. V njemu se je veliko pečal s svojo borbo proti komunizmu in jo ob-

ljubil razširiti na ves svet, ki si želi svobode. Toda tisti svet — je dejal Peter Pošpelov, je suženj kapitalizma in imperialističnih tiranov in prav zato se sedaj nagiba h komunizmu.

Sedanje stoletje je vsled tega preosnavljanje družabnega reda v socializem, je poudarjal. Vsekakor ima Sovjetska unija po svetu ogromno ideološko moč, ameriška ("free enterprise") ideologija pa gospodarsko, tehnično, finančno in po ogromno bojno silo, ki sega križem sveta.

Dasi je urednik moskovske "Pravde" vpričo Stalina, Molotova in drugih vodij Sovjetske unije poudarjal, da je po svetu nad 25 milijonov organiziranih aktivnih komunistov, je vendar tudi med njimi precej razprtij, kar kvari solidarnost, ki jo poudarjajo v propagandi.

Glavni primer nesloge med njimi je Titova Jugoslavija.

Tito izjavil, da nima ničesar preklicati

Skoro v istem času, ko so na Leninovi obletnici svečanosti lomostili govorniki v radiu in na shodih po amerškem in ostalem "zapadnem imperializmu", so imeli svečanosti v spominu Leninu tudi komunisti v Jugoslaviji. Kominform, za Rusijo na čelu, jih jih je označil za "iznevernike!" in to zato, ker so se "odtujili leninizmu in marksizmu".

Marsal Tito je v svojem govoru v Beogradu na konvenciji srbske komunistične stranke isti dan — ali morda je bilo dan prej — datum niso jasni — zavrgel znova vse obdolžitve Moskve in poudarjal, da se njegovo revolucionarno komunistično in osvobodilno gibanje ni od leninizma in od marksizma prav nič oddaljilo in da gradi socializem (Konec na 5. strani.)

Ali bo v ameriški vnanji politiki pod novo administracijo kaj spremembe?

Imamo novega državnega tajnika in podtajnika in Truman je ob svojem ustoličenju pokazal, da se bo za vnanjo politiko zanimal v bodoče še bolj kakor se je. Pravzaprav je le o tem govoril.

Toda iz njegovih izjav ni razvidno, da se bo vnanja politika zvezne vlade kaj posebno spremenila. Saj na boljše ne dosti.

Obljubil je s privatnim ameriškim kapitalom razviti zaostale kraje. S tem bo prišel v navzkrižje s kolonialnimi silami, ker to pomeni, da bo šel naš trgovski in industrijski krog v tekmo z njimi v njihovih lastnih teritorijih. Sicer pa se zaostalih krajev na tak način ne more izboljšati, namreč nemogoče je z eksploatacijo dvigniti življensko raven navadnega garata. To nam dokazuje moderno industrializirana Južnaafriška upija, ki se je razvila povsem s tujim kapitalom in ga še potrebuje. Toda črnci in kakih tri sto tisoč Indijcev pa živi v nji bedno kakor zmerom. Le privilegirani belopoltni sloj — kolikor je imovitega, živi v udobju.

Predsednik Truman je ob proglašenju svoje doktrine za boj proti komunizmu vsepovsod obljubil izvesti Grčijo iz bede. A v resnici je ljudstvo na Grškem vzlic našim milijonskim dajatvam še vedno tam kjer je bilo — v pomanjkanju in v negotovosti. In je brez demokracije in socialne zaščite. Le kralj s svojo družino se varnega počuti in na monarhistična kasta, ki živi od izkoriščanja navadnega grškega človeka in sedaj tudi od ameriške podpore, ki jo tudi izkorišča sebi v korist.

V vsakem govoru naglašajo naši besedniki od predsednika navzdol demokracijo in pa da jo bodo branili pred komunizmom kjerkoli na svetu.

To so storili n. pr. ne le v Grčiji in v Turčiji ampak posebno razkošno na Kitajskem. Toda Kitajci nikakor ne marajo vlade, katero smo jim mi financirali in takozvani kitajski komunisti so dobivali bitke za bitko vzlic temu, da so bili slabo oboroženi dačim je bila armada diktatorja Čiang Kajška opremljena z našim modernim orožjem, dali smo ji letal in ladje ter jo opremlili s municijo in blagom.

V petek minuli teden je Čiang Kajška svoje glavne mošte Nanking zapustil in odšel na varno. Par milijard, kakor tri do pet vseh skupaj, ki smo jih potrošili zanj, je šlo v nič, razen v kolikor si niso iz njih nabasali žepov on ter njegovi ljudje.

Slab vzgled borecem za demokracijo daje naša vlada tudi s podpiranjem diskreditiranih monarhov. Tu je smel med vojno spletkariti s svojo "avstrijsko brigado" na naše stroške pod nadzorstvom državnega departmanta habsburški "nadvojvoda" Oto. Poročila iz Evrope pravijo, da tam v duhu naše vnanje politike še vedno spletkari. Kdo ga vzdržuje?

Jugoslovanski Peter s svojimi monarhisti v Ameriki je pri naši vladi še vedno dobro zapisan, enako njegov bratranec ramunski ekskralj Mihael. Oba upata, da se naša dežela zapodi v Rusijo, jo premaga in potem se vrne na prestol.

V Nemčiji pomagamo nazaj v lastništvo in na vodstva industrialcem, ki so financirali Hitlerjev nacizem in mu pomagali v sedlo.

V arabskih deželah ne storimo ničesar za demokracijo, pač pa zalagamo arabske fevdalne glavarje, katerim je za demokracijo in za ljudske koristi manj kot za lanski sneg — če je sploh kdaj kaj snega v arabskih pustinjah.

Flirtamo pod direktivo newyorškega kardinala Spellmana z Vatikanom ter njegovo hierarhijo po svetu, dasi nikjer ne deluje za demokracijo temveč za (Konec na 4. strani)

Nezgode povzročajo delavcu in družbam ogromno škodo

Za lani statistika o nezdah v industriji še ni dovršena. Bila pa je nedavno objavljena o nezdah v letu 1947. Bilo je v industriji (pri delu) 2.050.000 ponesrečb, vsled katerih so delavci izgubili 280 milijonov delovnih dni (šihov) in škoda vsled teh nesreč je stala delavce in pa družbe, pri katerih so bili upošleni dve milijardi 600 milijonov dolarjev. Te ponesrečbe omenjenega leta so pomenile toliko kot če bi bilo en milijon brezposelnih delavcev skozi vseh 12 mesecev.

Država New York ima za lani statistiko o nesrečah pri delu že pripravljeno. Bilo jih je 818.694 — ali največje število v njeni zgodovini. Finančna škoda vsled njih je znašala \$1.300.000.000 na izgubljeni mezd, vsled stroškov z zdravniki, zdravili in v bolnišnicah ter na izplačani odškodninskih zavarovalnini. Fribližno toliko škode pa imajo vsled istih nesreč delodajalci vsled nereda pri delu, ustavljenih ali pa polomljenih strojev, s tožbami itd.

Dr. Harry Spaulding, predsednik organizacije "American Academy of Compensation", ki se peča z raziskovanjem problema ponesrečb delavcev v industriji, pravi, da so tolikšnih nezdah tudi delavci krivi. Namreč po njegovem mnenju tisti, ki delajo samo kadar morajo, zato da jedo. Ali če si le morejo napraviti kako poškodbo, jim delati ni treba in deležni so državne in raznih drugih podpor.

Verjetno je, da je nekaj odstotkov takih delavcev, ali drugih pa je za varnost več kot za podpore in se briga, da ne bi izgubili prstov, roke ali noge ali se kje drugje poškabili. Omenjeni zdravnik morda še ni okusil kaj pomeni biti poškodovan v delovnem in leteti skozi vrtilni stroj v krvi. Simulante pa seveda dobimo povsod — saj smo bili vsi z njimi zelo oblagodarni tudi v jugoslovanskih podpornih organizacijah.

Toda v industriji nihče rad ne izgube roke, niti nikjer drugje. In nobenega zidarja, plekarja, tesarja itd. ne mika, da bi padel z odra ter si polomil ude ali se celo ubil.

In noben premogar ali kak drug rudar ne gre v rov z željo, da bi ga podsulo.

V ameriški industriji se je v minulih 30 letih uvedlo mnogo zdravstvenih in varnostnih izboljšav — a iz predležih podatkov je razvidno, da še vedno veliko premalo.

"Azija Azijatom"

V New Delhiju v Indiji se je nedavno na povabilo indijske vlade vršila konferenca zastopnikov dvajsetih držav, ki so bile pozvane nanjo proti nizozemski invaziji v indoneško republiko. Dogodilo se je prvič v zgodovini, da se je toliko azijskih držav odločilo odprto nastopiti proti evropskemu imperializmu.

Naročite si jubilejni Ameriški družinski koledar za leto 1949. Stane \$1.50.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Zakonodajna država Georgia je zavrgla predlog, ki je določala, da se drhali kot je Ku Klux Klan, ne smejo oblačiti v halje in obraze zakrivati z maskami. Bila je poražena z 89 proti 65 glasovi. KKK je tajna organizacija, ki je nastala tik po civilni vojni — v namenu terorizirati črnce, ki so bili takrat osvobojeni iz telesnega suženjstva — namreč nehali so biti privatna posest plantažnikov ter drugih imovitežev. A obljubljene svobode še vedno nimajo in je tudi pod Trumanom ne bodo dobili vzlic njegovim obljubam.

Georgia je trdnjava demokratske stranke. In predsednik Truman — njen načelnik — je za civilne svobodščine tudi za črnce. V Tooms County, Ga., je živel zamorec, Mallard po imenu, ki je šel v "business" in uspel. Kupil si je lep avto in lično vilo ter se naselil med belokožce. Nekoga večera, ko se je peljal z ženo in z mladim bratrancem v avtu domov, so ga ustavili z rutami ali "z nečem belim pokriti belci" ter ga ustrelili. Njegova žena je spoznala dva po glasu, po stasu in po obrazu, kolikor ni bilo zakritega. In ju je naznani la ter spoznala na nedavni obravnavi za morilca svojega moža. Iz porote sta se dvignila dva, ki sta rekla, da ji ničesar ne verjameta niti ako priča pod prisego, in da je tisti, ki ga dolži, da ji je moža ustrelil, nektriv, ker je spoštovan v vsem okraju. Porota je potem oba obtožena oprostila vsake krivde za umor črnca v dvajsetih minutah. To se je dogodilo v "demokratski" državi Georgiji, ne v sovjetski Georgiji (Gružiji), temveč v dr-

žavi Georgia, USA. Ubili črnce je bil linčan ne da bi se ga dolžilo kakega zlodejstva, n. pr. posilstva, kot je v južnih državah običaj, pač pa edino zato, ker je postal vsled svojih velikih zmognosti človek srednjega sloja.

Predsednik Truman je 20. januarja obljubil "ekonomske svobode" vsemu svetu, kar ga je proti komunizmu in ustvaril mu jo bo s posojili ameriških finančnikov. Jamčila jim jih bo ameriška vlada, na tvoje in moje stroške — torej na davke odjemalcev, ki koncem konca plačajo vse davke. Toda ali so tuji vložniki še kdaj investirali v kako deželo zato, da ji bi pomagali? Ne — ampak še vsikdar zaradi pohlepa po čimvečjih dobičkih. Ali ni bilo prav tako n. pr. tudi v Jugoslaviji skozi do prevrata v nji? Bogastva so šla v tujino, domačini so si umivali srage in živeli skromno, da bi bolj skromno s takratnim zaslužkom živeti ne mogli. Sedanja vlada se trudi življensko raven svojega ljudstva zvišati, a je ovirana od tujih in sedaj tudi od prijateljskih držav na vseh koncih in krajih. Pa si je v sedanjih svojih petletkih vendarle že precej postavila na noge.

Kitajska ve veliko povedati o tujih investicijah za "izboljšanje" njenega položaja. Toliko, da je do grla sita vseh tujih investorjev, včevši ameriških. Zlorabljali so jo angleški, nemški, francoski, japonski in ameriški kapitalisti, poleg v manjši meri belgijski, italijanski itd. Tudi "investorji" iz dobe bivšega ruskega carizma so lomastili (Konec na 4. strani.)

Nekaj o naših stvareh

V Detroitu stnujejo dramski klub. Nekaj izrednega v teh časih med ameriški Slovenci, ko celo pevski zbori izumirajo.

Naša Prosvetna matica je imela zbirko iger in opis o njih v posebni knjigi. Priredil jo je z velikim trudom Peter Bernik. Sedaj so nam pošle. Razposlane so bile križem dežele. Večinoma nam niso bile vrnjene. Detroit si jo želi, a imamo samo še eno na rokah. Bi jih hoteli tisti, ki jih imate, vrniti, če jih več ne potrebujete? Tipkanje te knjige znova bi vzelo poznavalcu naše dramske literature najmanj dva tedna časa in potem je treba stvar razmnožiti, kar tudi vzame časa in stroški so zraven. Torej kdor ima seznam iger in ga več ne rabi, ga prosimo, da naj nam ga vrne.

V tej številki je seznam prispevkov v sklad za ohranitev Proletarca.

V prejšnji številki je imel o tem zelo stvaren dopis Anton Debevč iz Sheboygana. Njegovi predlogi so: 1.) Ne več zaiti v dolg. 2.) Zmanjšanje lista, ako potrebno, naročnina pa naj bo ista kakor sedaj. 3.) Če se bo moglo kaj prihraniti, naj Proletarec izhaja vsak drugi teden. 4.) Več oglasov.

Dolga smo se domalega iznebili, toda stroški v tiskarni so veliko večji kakor dohodki in že na prošli seji eksekutive JSZ je bilo sklenjeno, naj se preudarja, kako izdajati Proletarca v soglasju z dohodki.

Koledar je ves postavljen, korektore urejene in čeprav je zelo zakasnjeno, bo lepa knjiga.

V soboto 22. januarja se je vršila letna seja Družabnega kluba slovenskega centra. To je organizacija, katera skrbi za vzdrževanje našega poslopja, poleg pa kajpada da se v njemu, na vrtu in na bali-nižu naši ljudje zabavajo. Udeležba je bila obilna. Vsi prostori v poslopju so bili polni.

Dosedanji predsednik Druž. kluba Frank (Lefty) Lotrich ni več kandidiral. Na njegovo mesto je bil izvoljen Louis Zorko. Tudi prejšnji podpredsednik, Anton Končan, se je umaknil. Nasledil ga je Clarence Zaitz, ki je po letih najmlajši član v odboru. Frank Groser je spet tajnik in zapisnikar pa Anton Trojar. Prejšnji zapisnikar Frank Sodnik službe ni hotel znova prevzeti. Ostali odborniki so Frank Alesh, Ernest Drasler, Frank Japich, Albert Luzar, Josephine Mersol, Sophie Svoboda in Frank Zaitz.

Občni zbor Slovenskega delavskega centra se bo vršil v petek 25. februarja.

Redna seja kluba št. 1 JSZ bo ta petek 28. januarja ob 8. zvečer.

Unije v težavah vzlic svoji volitveni zmagi

Namreč ako res mislijo, da so zmagale lanskega novembra. Stari protiumijski zakon je še na papirju in je veljaven.

Zelo v tiski vsled obstoječe postave je sedaj unija premogarjev (UMW). William Ringer, član in direktor vladne delavske posredovalne agencije (National Labor Relations Board) je nedavno izjavil, da je pogodba med unijo UMW in jeklarskim družbam, katere lastujejo premogovnike zgolj za svojo porabo, nepostavna. V terminologiji premogarjev jih imenujejo "captive coal mines". Vzelo je nič koliko naporov in žrtv, predno so se jeklarske družbe podale priznati unijo in pristati v izboljšanje življenskih razmer svojih premogarjev.

A sedaj je po izjavi omenjenega uradnika zvezne vlade vse "nelegalno" — namreč za unijo, kar pomeni, da je ta "nepostavna" pogodba samo kompanijam v korist.

Sedanja postava zaprto delavnico prepoveduje. Toda dovoljuje pa, da ako hoče novo najet delavec pristopiti v unijo, mu je to svobodno in potem ji mora plačevati članarino. Toda predno se ga more v to siliti, se morajo v vsaki prizadeti delavnici ali v rudniku vršiti volitve pod vladnim nadzorstvom in le ako se večina delavcev izjavi za unijo, morajo tudi drugi pristopiti v njo.

Sedanji zakon ob enem določa, da samo tiste unije so upravičene do posredovanja vladne-

ga odbora, katere se po sedanjem zakonu točno ravna. Ena izmed določb v postavi je, da morajo odborniki vsake unije poslati vladnemu odseku izjavo, da niso komunisti. Če tega ne storijo njih vladni posredovalni odbor ne priznain so brez zaščite. John L. Lewis take prisegel ali izjave ni hotel poslati — češ, saj vendar vsa Amerika ve, da nismo komunisti! Po njegovem gledu so se ravnali tudi drugi odborniki eksekutive unije U. M. W. in njenih lokalnih postav-jank širom dežele. Sedaj, ko jim pogodbe z delodajalci potekajo, pa niso upravičeni do takozvane vladne zaščite pri pogajanjih z delodajalci, v stavkah in v obnavljanju pogodb. Tako ne morejo imeti glede stavk ali pristoi-

pa v unijo volitev med delavstvom prizadetega obrata in sploh so izrečene šikanam delodajalcem.

Senator Pepper iz Floride je v senatu že predložil zakon za odpravo te (Taft-Hartleyjeve) postave, toda senator Taft iz Ohia je izjavil, da bo vzelo tedne, predno bo mogla na glasovanje v kongresu. In kar je za unije najbolj neprijetno — reakcionarna republikanska-demokratska koalicija jo misli nadomestiti s slednjimi "zobmi" kakor jih ima sedanji zakon.

Unije se prizadevajo izboljšati odpravo te postave čimprej, da ne bodo v zagatah pri pogajanjih kadar jim pogodba z družbo poteče, a so sprevideli, da zmaga lanskega novembra ni bila njihova zmaga.

Ali vam je naročnina potekla...?

Tekoča številka Proletarca je

2149

Ako je številka tik VASEGA imena na NASLOVU na PRVI strani nižja, to pomeni, da vam je naročnina potekla za toliko tednov kolikor je številka v vašem oklepaju nižja od gornje. Prosimo, obnovite jo!

Prihranite nam s tem pri delu in na poštnini!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaltz
Business Manager: Clarence Zaltz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROckwell 2-2864

"Mrzla vojna" zapada z vzhodom se bo ne le nadaljevala temveč poostrišla

Dogodilo se je v francoski zbornici. V veliko začudenje poslancev vseh strank razen komunistov je začel govoriti stari parlamentarec, komunist Marcel Cachin za spravo med Sovjetsko unijo in Zed. državami. To senzacionalno vest je takoj raznesel po svetu pariški poročevalec ameriške Columbia Broadcasting kompanije in v francoskem tisku je bilo o tej spremembi veliko komentiranja.

Cachin je bil tekom prve svetovne vojne in tik po boljševiški revoluciji vodja levičarske struje v francoski socialistični stranki. Ločil se je od nje in z njim je šla vsa skupina njegovih pristašev. Imela je kontrolo tudi nad glasilom stranke, dnevnikom Humanite in tako je v tem procesu postal komunističen list.

Kar je poslanec sedaj osumnilo je to: navadno francoski komunisti v parlamentu udarjajo po ameriskem imperializmu, dolarski diplomaciji in ameriških vojnih hujskačih. A v tem slučaju pa je govornik največje sedanje francoske stranke dejal, da je sprava med vzhodom in zapadom možna, in da ni nobenega vzroka, čemu ne bi mogle Sovjetska unija ter Zed. države živeti mirno in vzajemno druga ob drugi vzlic razlikam v ideologiji in v gospodarskem sistemu.

"Mar je Moskva zavzela novo linijo?", so se vpraševali poslanci. Kajti tudi nova linija proti ameriški komunistični stranki je bila zavzeta, ali saj ostanjena v Franciji, ko je tajnik njene komunistične stranke obsodil Earla Browderja, da je zašel na stran pota in da je njegov nauk — da komunisti v kapitalističnih deželah lahko sodelujejo z vladajočim slojem, posebno v Zed. državah, skrajno zgrešen. Browder je bil vsled tega izključen iz tajniškega mesta in iz stranke, nato je odpotoval v Moskvo in bil v nji prijeten sprejet. Tukaj so vsled tega ugovarjali, da je bila njegova linija med vojno skupnosti med zavezniški potrebna, ne pa več po vojni, ker z razrednim-bojem proti staremu redu se mora nadaljevati.

Za spravo med USA in USSR se je par dni za Cachinom oglašil tudi italijanski komunistični vodja Palmiro Togliatti. To je še bolj potrdilo domnevo, da sovsjetska unija podvzema novo mirovno ofenzivo. Ali pa da ji je morda resnično za pomirjenje z zapadom. To vse se je zgodilo nekaj dni pred 20. jan., morda v namig Washingtonu — tako so sklepali, da naj prične s politiko pomirjenja.

Predsednik Harry Truman pa je v svojem inauguracijskem govoru 20. januarja določno poudaril, da bo svojo doktrino borbe proti komunizmu (in s tem za kapitalizem) razširil po vsem svetu, "kjerkoli je ljudstvo za svobodo in za boljši način življenja."

Torej se bo z "mrzlo vojno" nadaljevalo. Henry Wallace je mnenja, da je bil omenjeni Trumanov govor tudi uvod v tretjo svetovno vojno. Nič pomirjevalnega ni bilo v njemu. Kajti Truman je proti "apizanju". Vsled tega mora biti vse po našem. Saj imamo atomske bombe!

Ni prav, ker se stari kapitalistični svet ne more sprizniti z resnico, da gane po svetu, ki so bile stoletja izkoriščane od imperialističnih sil, ne marajo več naloge, čeprav jim posebno naša vlada obljublja boljši življenjski nivo in demokracijo ameriškega (USA) kova.

Ali je organizacija Združenih narodov res že v zatonu — in po čigavi krivdi?

Organizacija Združenih narodov, ki si jo je pokojni F. D. R. tako sijajna zamislil, kakor si je med prvo svetovno vojno zasnoval ligo ali društvo narodov Woodrow Wilson, je tako brezmočna in zoga v rokah veleval, predvsem imperialističnih sil, da služi le še kot oder za oddajanja propagandnih govorov, in pa klub, v katerem kot njegov član pod masko te organizacije lahko vsak "diplomati" svojedobno in "dostojno" spletkari.

Irving Pflaum, ki piše v dnevniku "Chicago Sun-Times" o vnanje političnih zadevah, pravi o tej od Roosevelta ustanovljeni zvezi med drugim sledeče:

"Organizacija Združenih narodov kaj lahko zaide v prezigodno smrt kakršna je doletela prejšnjo ligo narodov. Boluje na enaki boleznii. Svojih sklepov ali postav ne more uveljaviti. "Suverenih" držav ne more prisiliti, da bi upoštevale zakon ali čarter (Združenih narodov).

"Eden izmed novjših dokazov temu so Nizozemci v Indoneziji. A so tudi drugi. Združeni narodi so v sporu med Izraelom in arabskimi deželami prepovedali dovoz orožja Izraelu. Toda Čehoslovaška ga mu je vseeno prodajala in Jugoslavija pa dovajala. (Pisec nedvomno misli, da so šli vlaki iz Češke, naloženi z municijo, skozi Madžarsko v jugoslovansko pristanišče Reko, tam pa je bilo blago naloženo na ladje in odpeljano v Palestino. Toda tudi Anglija je kršila prepoved Združenih narodov, ker je še tudi potem pošiljala v Trans Jordan in v Egipt municijo in letala za nadaljevanje arabske vojne proti Židom.—O. u.)

"Ako vlade arabskih dežel niso kršile prepovedi Z. N. toliko kakor Izrael, je bilo to radi tega, ker se jim je zdelo škoda svojih dolarjev, ki so si jih nabrale, vrh tega pa so koruptne, nesposobne (za bojne akcije) in zanašale so se na naše (na svojo, "moč"), na Angleže in Američane ter ob enem amatirale, da so Židje za vojskojanje nesposobni.) Torej so se držale prepovedi iz svojih razlogov, ne iz spoštovanja do ZN.

"V Indoneziji so Nizozemci ignorirali "ukaze" ZN enega za drugim. Takolmenovani mir (v Indoneziji) je bil sicer upostavljen, toda ne po zaslugi ZN, pač pa, kakor v Palestini, s silo

RODA RODIN

BREME

VAŽNA PRIREDITEV

Chicago, Ill.—Slovanski ameriški kongres — Midwest Division — priredi v nedeljo 30. januarja krasen koncert. Prične se ob 3. pop. Vršil se bo v dvorani SNPJ, So. Lawndale, vogal 27. ulice.

Sporod bo koncertno izredno bogat. Nastopijo na njemu trije pevski zbori: namreč slovenski pevski zbor "France Prešeren", ruski pevski zbor "Metros" in hrvaški pevski zbor "Matija Gubec".

Kar se tiče zborov "Prešerna" in "Matije Gubca", sta nam znana z mnogih prireditev med Slo-

rožja.

Ako bi velike sile hotele uveljaviti avtoriteto organizacije Združenih narodov, bi to lahko storile. Toda mogočni policaji Združenih narodov so se vezali rajše s kriminalci. Kadar se to dogodi, tedaj zakona ni mogoče uveljaviti.

Komunistične vlade so pomagale dostavljati v času blokade municijo, letala in moštvo Izraelu, Britanci pa so se vezali z Arabci. (Op.—Zalagali so jih z municijo v večji meri kakor pa so "komunistične" vlade zalagale Izrael, vrh tega vežbajo armade arabskih dežel angleški častniki in deloma tudi ameriški, n. pr. v Saudi Arabiji.) Torej ni nobena vlada resno upoštevala sklepa Združenih narodov.)

"Anglija in Francija sta se vezali z Nizozemci, da skupno podjarmijo Indoneško republiko.

"Ako bi naša vlada hotela ustaviti palestinsko vojno, bi to lahko storila zgolj s finančnim in jačjim diplomatičnim pritiskom. "In če bi (naša vlada) hotela ustaviti vojno Nizozemcem proti indoneški republik, ji ne bi bilo treba drugega kot ustaviti vse pošiljave Nizozemski (ki jih dobiva na podlagi Marshallovega plana) in pa pošiljave nizozemskim četam v Indoneziji. Ob enem bi lahko ponudili svojo oboroženo silo v prid sklepa Združenih narodov. Toda naša vlada je rajše igrala srednjo pot (bila je z besedami na eni in z dejanji na drugi strani). To je najbolj varno, ako se bojšš zamere.

Bolezen, ki onemogoča vzdržati ZN, je dedna v vseh vladah take organizacije.

"Vse kar taka ligo v teh okoliščinah lahko stori je to kar dela sedaj: mešetariti z vladami, ki so v vojni v svrhu da se zakrpa ta ali ona razlika med njimi in da se zavira širjenje vojne. Kadar je borba med malimi deželami, tedaj take metode morda nekaj dosežejo, kot so deloma uspele v palestinskem vprašanju in v Indoneziji. To je nekoliko. A ni pa zadosti, kadar posežejo v borbo močni policaji — to je, velike sile; z besedami so obljubile braniti prestidž in avtoriteto ZN, a v praksi zasleduje vsaka svojo politiko neoziraje se na ZN. To je zato, ker jim ne damo avtoritete. Raditega ne more biti miru po svetu. V Zedinjenih državah ga imamo, kajti pri nas se morajo države ravnati po zakonih."

Takšno je mnenje člankarja, ki veruje v "naš način življenja". Seveda imamo tu mir, ker je vsa Unija držav vladana resnično iz Washingtona, vsa ima en isti sistem — torej smo pravzaprav homogena država, bolj kot pa sta n. pr. Anglija ali pa celo Francija, dasi imata vsaka samo eno vladno, mi pa poleg centralne vlade v Washingtonu še 48 drugih.

Člankar Pflaum je popolnoma v pravem v tem, da velike sile, ki igrajo vlogo policajev v organizaciji Združenih narodov, v resnici paktirajo s "kriminalci" namesto da bi branile čarter te organizacije in ga uveljavile. Na ustanovni konferenci v San Franciscu so sicer obljubile nalogo, ki so jo prevzele, vestno vršiti, a je vse ostalo le na papirju. In to je vzrok, čemu je organizacija Združenih narodov brez moči, kakor je bila pokojna Liga narodov.

Predsednik Truman je v svojem inauguracijskem govoru 20. januarja obljubil, da bo naša vlada storila vse v svoji moči za utrditev ZN, a obljube so med politiki silno poceni in nanje večinoma sproti pozabijo. To je tudi temeljni vzrok sedanje šibkosti Zedinjenih narodov.

Civic Opera House, je znano, kako imeniten nastop ima ta zbor. Vsi navzoči so bili jako zadovoljni, da so prišli ter slišali ta lepa predvanja "Metrosa".

Nastopil bo tudi dobro znani delavski voditelj in predsednik Slovanskega ameriškega kongresa, Leo Krzycki. Spregovoril bo par besed v prid obrambe George Perinskya, Geo. Perinskya je tajnik Ameriškega slovanskega kongresa, toda vsled njegovega prepričanja ga hočejo zvezne oblasti deportirati.

Ne pozabite — koncert se prične točno ob 3. popoldne. Pri- drite! Povabite s sabo znanca in prijatelje. — Frank Japich.

Kardinal Mindszenty

Na Ogrskem je bil primat katoliške cerkve. Sedaj je v zaporu. Obdolžen je izdajalskih in protidržavnih aktivnosti.

Vatikan je protestiral. Angleško ministrstvo vnanjih zadev je izreklo svoje zgražanje in enako naš državni departament.

Madžarsko sodišče pravi, da je kardinal svojo krivdo priznal. Vatikan odgovarja, da se v totalitarnih državah ne sme verjeti nobenemu "priznanju" ugrabljenih obtožencev, ker so mučeni do smrti in potem priznajo vse kar kdo hoče.

Vendar pa se zdi, da kardinal Joseph Mindszenty ni nedolžen. Dokazano mu je, da je paktiral z ameriški tajnimi agenti, ki rujejo v takozvanih sovjetskih satelitkah za zrušenje sedanjih vlad. Dokazano mu je bilo, da je bil v zvezi z Otonom Habsburškim, ki da deluje pod pokroviteljstvom ameriškega državnega departamenta. Dalje, da deluje za obnovo katoliškega cesarstva v centralni Evropi pod habsburškim (Otonovim) žezlom.

Dalje, da se je silovito protivilj zaplembi veleposestev na Madžarskem — ne samo tistih, ki so bila last cerkve temveč sploh proti vsemu načrtu vlade za odpravo fevdalstva na Ogrskem.

Sedaj je ta kardinal zaprt. Njegove izpovedi obsegajo sto tipkanih strani. Vatikan opozarja — nič ne verjemite — kajti mučili so ga in zato je "priznal", da je bil agent bogataškega sloja, agent kontrarevolucije in pa načelnik anglo-ameriške kapitalistične reakcije.

Nekaj pa je vendarle res: kardinal Mindszenty je bil res reaktor, res prista in pridigar veleposestnikov, res aristokrat in res sovražnik prevrata.

Ne Bevin, ne Dean Acheson ne bi mogla zanikati te resnice.

Josko Oven:

RAZGOVORI

Z ustoličenjem predsednika Trumana se zanj odpre popolnoma nova doba. Tudi njegovi najhujši nasprotniki priznavajo, da je zlezel na ta prostor v lanskih volitvah z lastnimi močmi, osamljen in zapuščen celo od njegovih lastnih prijateljev. Koliko spremembe bo — to bo pokazala ta njegova nova doba predsedništva od njegove prejšnje dobe. Prihodnost nam bo to v kratkem pokazala. Prilike so ogromne. Iz volih praznih besed bo treba ustvariti tisto kar pričakuje ves svet—in to je mir in pa konec mrzle vojne.

Cudno, kako se ljudje privadijo vsem tem dogodkom. Ker se vsak dan vozim z vlakom na svoj posel, imam priliko opazovati kaj čitajo in govorijo kadar gredo na delo. Na prvi strani "Tribune" vpijejo velike črne črke: "Tsintsin je padel, rdeči na potu v Peiping!" Ali moj so sed na desni se popolnoma nič ne zmeni za to novico. Lepo mirno obrača strani — dokler ne pride do "Dick Tracyja" ali pa kaj podobnega. Potem ko je vse "funnies" prečital, vrže prvo polovico dnevnika proč in se obrne na športne novice.

Mogoče, da je bolje tako. Mogoče, da je boljše, da ne razume kaj se dogaja na Kitajskem, v Indoneziji itd. In takih mojih sosedov je na stotine, kateri se vozijo dnevno na vlaku—in le tu in tam slišiš kakšne razumne razgovore o dnevnih dogodkih.

Kdo ve kaj priinese bodočnost? Ali bo ta naš novi Truman ponovno dovolil istim ljudem vodstvo države in zunanje politike, kakor jo je do tega leta? Ali je nas poraz naše politike na Kitajskem kaj izpametoval? Kaj pa Grška, Berlin in Rusija?

To so vprašanja, katera bi si moral predstaviti sleherni človek, kajti tika jo se nas vseh. Ne samo Palestina — ampak na desetine je točk, katere lahko zalopljemo nov požar, kateri priinese katastrofo človeštvu.

Nič ni mučnejšega kot poslušati žingoiističnega radijskega komentatorja, kadar govori o novi vojni kot da je nekaj čisto navadnega ter o naših novih bojnih letalih, kateri ponesejo smrtonosne atomske bombe direktno v Moskvo in se nato vrnejo domov. In to govori v čisto navadnem mrzlem tonu kot da bi govoril o uničenju nadležnega mrčesa in ne o življenju tisočev nedolžnih ljudi. Kajpada, on hoče senzacionalnosti ter bo seveda sedel doma za pečjo, dočim bodo grmele bombe nad Moskvo, Leningradom, Kijevom itd.

Ali kaj bi o tem govoril, saj jih slišite vsaki dan.

☆

Moja nečakinja mi od časa do časa pošlje precej zanimivih novic, kaj vse se dogaja pri nas na Dolenjskem. Poroča mi, da bodo pri Sv. Križu še to leto dobili nov vodovod ter da so ustanovili novo obrtno zadrugo. Kar me je posebno iznenadilo je sledeče iz njenega pisma: "V kratkem do bimo elektriko. Ze postavljajo drogeve, kjer bo napeljana žica." To je vsaj za naš Sv. Križ (pri Litiji) zares velik napredek. Zadnje jesen sem z zanimanjem čital v Prosveti "Pejisaže" Prežihovega Voranca, kateri je tako imenitno opisal ne samo našo Dolenjsko, kot je bila pred zadnjo vojno, ampak tudi njene ljudi. Ko sem čital o njegovem obisku v Mokronogu, Sent Rupertu in pa Zalostni gori, mi je nehote odprl že skoro pozabljene spomine. Žal, da naše Dolenjske boljše ne poznam. Odšel sem prezdodaj z doma. Edino kar sem je videl in kar mi je ostalo v spominu so božja pota, katera sva obiskala z mojo maečo. Mokronog — vidim ga v megli in dežju, kajti deževalo je tisti večer in drugo jutro, ko sva z maečo prenočila v tem trgu. Od tam je držala najina pot na Zalostno goro, kjer sva po dolgih molitvah in plezanju srečno pririmala po svetih "štengah" do cerkve. Takrat sem bil star devet let in ker je bila moja druga mati zelo pobožna, sem z njo obiskal poleg teh svetih stopnic tudi Zaplaz, Kum in Stango.

Pozneje, kadar sem nekaj mesecev spet bival doma, sem rad romal po starih gradovih, katerih še stoječih in v razvalinah je dovolj na Dolenjskem. In kdor

je fantoval v naših vaseh ne bo zlepa pozabil ne naših noči in ne fantovskega petja. Seve, veliko se je spremenilo od takrat. Ne samo fizično ampak tudi duševno. Kdo je takrat govoril o socializmu! Saj je še ime "liberalec" bilo nekaj strašno nečednega, navadna psovka! Leta 1911 sem bil jaz edini "grešnik", kateri je bil naročen na socialistični dnevnik "Zarja".

Takratni župnik je dostikrat omenil na priznici "o enem rdečem grešniku", kateri je v sramoto celi fari." Danes postavljajo socialističen izobraževalni dom ter imajo udarnike in otroške pionirje. Seve, stari godrnjajo in časi zanje niso še dobri. Ali ljudje grade novo deželo, kjer ne bo človek izkoriščen po človeku. Res je, dežela je še precej razbita in pomanjkanje gotovih stvari je še zelo občutno. Ali kdor razume strahoto zadnje vojne, ta bo pojmlil, da je nemoogoče ustvariti blagostanje in socialistično družbo v dobi štirih let na tako strahovitih razvalinah. Kdor misli tukaj pri nas drugače — ta naj gre doli v južne države, kjer bo še sedaj opazil posledice civilne vojne, čeprav je minulo že dvainosemdeset let od kar se je zaključila. Rane, katere je povzročila vojna se celijo počasi. Jugoslovanska ljudstva z njih ogromno energijo so v teh štirih letih napravila ne samo čudeže, ampak so s svojim delom napisala, najslavnejše strani v njih zgodovini. Namesto da se jih bojkotira, bi se ostali svet, še posebno zapadni, lahko od njih precej naučil.

Naše gibanje

To leto, katero je sedaj pred nami, bo moralo biti leto akcije. Treba bo organizirati naše gibanje, katero je zašlo precej v turtvilo. O tem smo razpravljali že na naši klubovski seji ter bo potreba podvzeti akcijo še to leto. Glede lista ste se sodrugi in prijatelji odzvali v resnici velikodušno. Zbrati tolikšno vsoto, v tako kratkem času, je nekaj kar se ni bilo beleženo v naši književni zgodovini. Zahvala gre vam, prijatelji in vsem delavcem po naselbinah, mestih in deželah, kateri zbirate oglase ter trkate na vrata za nove naročnike — in pa vam, katerim se naš list dopade in ki čutite, da je ne samo nam potreben ampak, da se mu mora obstanek zagotoviti. Če bomo hodili po temu potu bo slovenska socialistična beseda tukaj pri nas še dolgo živela.

Hvala vam, sodrugi!

Židje zmagali

Izrael je vzlic svoji šibkosti zmagal, predvsem nad Anglijo, potem ko je potolkel egipčanske in transjordanke arabske čete. Vse so oborožili Angleži. Končno pa so le priznali, da Židom spada saj en majhen del njihove pravadne domovine.

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da se visoka katoliška hierarhija v Španiji, na Madžarskem, Hrvaški, v Italiji, v Latinski Ameriki itd. vedno bori le za koristi starih obstoječih ali pa že poraženih privilegijev, to mi nikakor ne gre v glavo! Mar si kardinali in škofje tako razlagajo nauke tesarja Nazarena? Tudi tega ne zapodam, ker on je vendar izpajal menjalce iz templja, ne pa se beatil z njimi v škrlatu in v zlatu!

PRIPOVEDNI DEL

Miško Kranjec:

Fara Svetega Ivana

ROMAN

(Nadaljevanje.)

Smon je čepel pri peči in si skušal zakuriti. Ker se je že večerilo, si je prižgal petrolejko, ki je metala rumenkast soj po neredu v sobi. Zakaj Smon ni nikdar utegnil, da bi si pospravil, dekleta pa mu, ker je bil ohol do njih, tudi niso hotela pospravljati. Soba je razodevala mučno podobno slovenskega učitelja, ki se je izgubljal nekje v provinci: praznino, zapuščenost. Postelja ni bila postлана, na mizi so ležali papirji, nekaj knjig, popisane karte, črnilo, odprt nož, s katerim je prirezoval svinčnik, odprt šolski dnevnik. Stene so bile prazne. Eno samo razglednico je pribil z žebličkom tja: rdečo, miklavževsko razglednico s črnim hudičkom.

"Sedi," je dejal Korenu, ne da bi vstal. Koren je sedel na šolski stol, si prižgal cigareto in se čutil na smrt utrujenega. "Klobaso imam," je nadaljeval Smon, "skuham ti jo. Ali pa če hočeš, si jo doma skuham." In ne da bi čakal odgovora, je vstal, ker je v peči zagorelo, in zasuknil v častnik klobaso. Iz miznice je vzel polovico podolgovatega kruha iz pekarne, tudi to zavil v papir in oboje porinil pred Korena. "Kod hodiš? Danes te še nisem videl."

"Selim se," je dejal tiho Koren. Smonu marsičesa ni prikrival.

Smon ga je pogledal. "Tako? Zakaj in pa kam?"

"Gospod Cilenšek so mi pokazali podstrešje."

"Trap, ... je bleknul Smon, misleč Cilenška. "Kmet! Mar misli, da bo zato kaj na boljšem? Jutri moram govoriti z njim."

"Rajši bi, da bi mu mogel vreči tja tiste krajcarje, ali pa vsaj za nekaj mesecev. Nočem miloščine od njega!"

"Hudiča vendar," je zagodrnjal Smon. "Je to neprijetno, pa prav zdaj pred božičem. Vsi se pripravljajo na počitnice in nihče rad ne odšteje dinarja. Veš kaj? Poskusil bom, brez dinarja naposled tudi ne moreš biti prek božica ..."

"Amapk, jaz ..."

"Kaj boš! Saj ne bom zvonil. Crkniti vendar ne moreta. Pojdi, greva na jetrca k Slavičevi mamki."

"Moram še k nekemu — potem pridem. Kakšen pa je ta novi človek?"

"Klemenc?" ga je pogledal Smon. "Propaganda, komunizem, raj na zemlji —. Pa se moti, če misli, da pri Svetem Ivanu pojde. Politika, fašizem, socializem, pek, pek ... Stara pesem, poznam jo dobro. Domisljaj, misli, da ga bom pri Svetem Ivanu oboževali. Moraš ga malo potolči, da si ne bo preveč

domisljal. Če že greš, pa se čim prej zglesi pri Slaviču. Mislim, da bo Rožman tudi tam. Nekam sentimentalni je ..."

Koren je vtaknil klobaso in kruh v aktovko in odšel. Obstal je pred šolo.

"Poskusil bom," se je ohrabil. "Bom videl, če me vrže ven."

Mislil je na Zadravca, kamor se je nameril prek planote na vrhu hriba.

Zdravec ga je presenečeno pogledal. Korena že dolgo ni bilo pri njem. Gledal ga je nekaj časa brez besede, naposled pa je le prišel do sape in vprašal:

"Kaj bo dobrega?"

"Sprejemaš me kakor berača," se je posmehnil Koren.

Zdravec je zganil z ustnicami. "Tvoja krivda, ne moja ... Pa vsaj povej, kaj hočeš?"

"Prihajam v zadevi, ki je tebi najmanj ljuba: zaradi denarja."

Zdravcu je vzdrhtela mišica na licu, ne da bi kaj odgovoril. Zato pa je Koren nadaljeval: "Odpovedali so nama stanovanje. Potem — božič je tu in vsak pošten kristjan hoče vsaj za božič kaj drugega kakor vsak dan. Če že ne moreš dati strehe, ker bi ljudje videli, pa odpi vsaj blagajno. Nazadnje pa res ne vem, po kakšni pravici nekateri smejo imeti mnogo preveč, kakor potrebujejo, drugi pa morajo crkati od lakote in biti brez strehe?"

"Glej ga," je rekel naposled Zdravec in obraz se mu je razvlekel v hudoben posmeh. "Kakšno čudovito logiko si iznašel! Misliš, da me boš preplašil? Ne boš! Ne boš! Šel boš delat, pa boš blagajno. Nazadnje pa res ne vem, po kakšni pravici nekateri smejo imeti mnogo preveč, kakor potrebujejo, drugi pa morajo crkati od lakote in biti brez strehe?"

"Glej ga," je rekel naposled Zdravec in obraz se mu je razvlekel v hudoben posmeh. "Kakšno čudovito logiko si iznašel! Misliš, da me boš preplašil? Ne boš! Ne boš! Šel boš delat, pa boš blagajno. Nazadnje pa res ne vem, po kakšni pravici nekateri smejo imeti mnogo preveč, kakor potrebujejo, drugi pa morajo crkati od lakote in biti brez strehe?"

"Hudiča vendar," je zagodrnjal Smon. "Je to neprijetno, pa prav zdaj pred božičem. Vsi se pripravljajo na počitnice in nihče rad ne odšteje dinarja. Veš kaj? Poskusil bom, brez dinarja naposled tudi ne moreš biti prek božica ..."

"Amapk, jaz ..."

"Kaj boš! Saj ne bom zvonil. Crkniti vendar ne moreta. Pojdi, greva na jetrca k Slavičevi mamki."

"Moram še k nekemu — potem pridem. Kakšen pa je ta novi človek?"

"Klemenc?" ga je pogledal Smon. "Propaganda, komunizem, raj na zemlji —. Pa se moti, če misli, da pri Svetem Ivanu pojde. Politika, fašizem, socializem, pek, pek ... Stara pesem, poznam jo dobro. Domisljaj, misli, da ga bom pri Svetem Ivanu oboževali. Moraš ga malo potolči, da si ne bo preveč

domisljal. Če že greš, pa se čim prej zglesi pri Slaviču. Mislim, da bo Rožman tudi tam. Nekam sentimentalni je ..."

Koren je vtaknil klobaso in kruh v aktovko in odšel. Obstal je pred šolo.

"Poskusil bom," se je ohrabil. "Bom videl, če me vrže ven."

Mislil je na Zadravca, kamor se je nameril prek planote na vrhu hriba.

Zdravec ga je presenečeno pogledal. Korena že dolgo ni bilo pri njem. Gledal ga je nekaj časa brez besede, naposled pa je le prišel do sape in vprašal:

"Kaj bo dobrega?"

"Sprejemaš me kakor berača," se je posmehnil Koren.

Zdravec je zganil z ustnicami. "Tvoja krivda, ne moja ... Pa vsaj povej, kaj hočeš?"

"Prihajam v zadevi, ki je tebi najmanj ljuba: zaradi denarja."

Zdravcu je vzdrhtela mišica na licu, ne da bi kaj odgovoril. Zato pa je Koren nadaljeval: "Odpovedali so nama stanovanje. Potem — božič je tu in vsak pošten kristjan hoče vsaj za božič kaj drugega kakor vsak dan. Če že ne moreš dati strehe, ker bi ljudje videli, pa odpi vsaj blagajno. Nazadnje pa res ne vem, po kakšni pravici nekateri smejo imeti mnogo preveč, kakor potrebujejo, drugi pa morajo crkati od lakote in biti brez strehe?"

"Glej ga," je rekel naposled Zdravec in obraz se mu je razvlekel v hudoben posmeh. "Kakšno čudovito logiko si iznašel! Misliš, da me boš preplašil? Ne boš! Ne boš! Šel boš delat, pa boš blagajno. Nazadnje pa res ne vem, po kakšni pravici nekateri smejo imeti mnogo preveč, kakor potrebujejo, drugi pa morajo crkati od lakote in biti brez strehe?"

"Glej ga," je rekel naposled Zdravec in obraz se mu je razvlekel v hudoben posmeh. "Kakšno čudovito logiko si iznašel! Misliš, da me boš preplašil? Ne boš! Ne boš! Šel boš delat, pa boš blagajno. Nazadnje pa res ne vem, po kakšni pravici nekateri smejo imeti mnogo preveč, kakor potrebujejo, drugi pa morajo crkati od lakote in biti brez strehe?"

"Glej ga," je rekel naposled Zdravec in obraz se mu je razvlekel v hudoben posmeh. "Kakšno čudovito logiko si iznašel! Misliš, da me boš preplašil? Ne boš! Ne boš! Šel boš delat, pa boš blagajno. Nazadnje pa res ne vem, po kakšni pravici nekateri smejo imeti mnogo preveč, kakor potrebujejo, drugi pa morajo crkati od lakote in biti brez strehe?"

"Glej ga," je rekel naposled Zdravec in obraz se mu je razvlekel v hudoben posmeh. "Kakšno čudovito logiko si iznašel! Misliš, da me boš preplašil? Ne boš! Ne boš! Šel boš delat, pa boš blagajno. Nazadnje pa res ne vem, po kakšni pravici nekateri smejo imeti mnogo preveč, kakor potrebujejo, drugi pa morajo crkati od lakote in biti brez strehe?"

lašče zate. Ko bi kmetje imeli le enkrat na leto pravico, da bi oni tebi izprašali vest, bi upravičeno slišal vse drugačne levite, kakor jih ti bereš njim. Ne boš me! Pri vas sem vzrasel. Poznam vam jetra in obisti. Vsega tega bi ne bilo treba, ko bi se ti vsaj malo zavedal, da je tvoj nekdanji prijatelj danes v stiski. Lahko si misliš, da mi je skrajno zoperno prihajati in to prav k tebi. Ampak pri Svetem Ivanu si ti edini, ki ima res mnogo preveč in ki se mu ne bo prav nič poznalo, kar da."

"Ugajaš mi," je rekel Zdravec in se skušal nasmehnuti. "Zdaj šele sem ti pogledal do dna srca: bil si vse življenje slepar."

"To dognanje vtakni sebi za klobuk, tam bo lepše stalo. Če sem bil in če sem še slepar, ti v ničemer ne zaostajaš za mano, pa če se še tako zavijaš v svoj ornat."

Zdravcu je spet vzdrhtela mišica. "Pojdi," je rekel vtol in videlo se je, kako se komaj premaguje. "Pojdi, sicer bom poklical hlapca in te vržem čez prag. In ne prestopi več mojega praga, ker te bom izročil zandarjem kot sleparja."

"Spet kričiš," je dejal Koren. "Izroči me. A povem ti, kadar ne bo več mogoče, dalje, bom prišel z Zofijo: in tu pred tvojim pragom ubijem najprej njo, potem pa še sebe, za ljudi pa napišem pismo in jim povem, kdo in kaj si in da si ti kriv najine smrti! Zdaj veš, zdaj razmisli. Gabi se mi, da moram k tebi. Toda na kolenih še nočem prositi, kar bi ti sicer rad ..."

Nekaj grozeče, nad vse mučnega je bilo v njegovih besedah in Zdravcu je preplašilo. Zamislil se je, si grizel ustnice in gledal Korena, ne da bi ga videl.

"Pojdi," je dejal naposled z docela spremenjenim glasom. "Jutri boš našel pri Podlesku, kolikor potrebuješ za te praznike. Na roko ti ne dam niti dinarja! Niti dinarja! Na podstrešje se pa le preselita. Tisto sobico vama bom plačal do pomladi, dokler ne bo dela. Zbogom ... pojdi!"

Korenu je bilo treba dvakrat reči, zakaj presenetilo ga je, da je uspel, dasi ga je na drugi strani peklo, in bi Zdravcu najrajši pljunil v tolsti obraz, ker je tako poniževalno ravnal z njim. Naposled je le stopil iz hiše.

"Le stiskaj," je zamomljal Koren zase. "Le uničuj nas, ki smo vas podpirali vse življenje. Prihajajo tisti, ki vas ne bodo podpirali, pač pa zrušili! Ko bo šlo za to, ali Klemenca ali Korena, si boš že premislil, ako tedaj ne bo prepozno!"

Zavil je proti Slaviču, čeprav se mu je pot k Smonu tako upirala.

5.

Ko ju je Smon dva dni kasneje obiskal, ju je našel že v podstrešni sobici. Bilo je nekoliko tesno, vendar ne brezupno. Dvoje oken je gledalo prek vrtov na hrib onstran doline, kjer so bili sami vinogradi, nekaj nizkih, kmečkih zidanic, vmes pa gosposka dokaj lepa hiša med dvema jagnedom.

Ker je župnik sam poravnal stanarino, sta Cilenškova prenesla še kar primerno pohištvo v to sobico in se potolažila: "Naj bo do pomladi ..."

Zofija toliko da ni obolela zaradi te sramotne selitve in Koren se je z vso ljubeznijo trudil, da bi jo potolažil. Razumela je, da ne more biti drugače, pa vendar je bilo vse to tako strašno! Grizla si je ustnice in nohte v svoji onemoglosti. Iz hiše sploh ni hotela stopiti in ni se dotaknila nikakega dela. Koren je moral sam kuhati, ona pa je ležala in ležala, z rokami pod glavo na rdeči zofiji, ogrnjena v svojo zeleno satenasto haljo, zrla v strop in prisluškovala, kako ogenj prasketa v pečki.

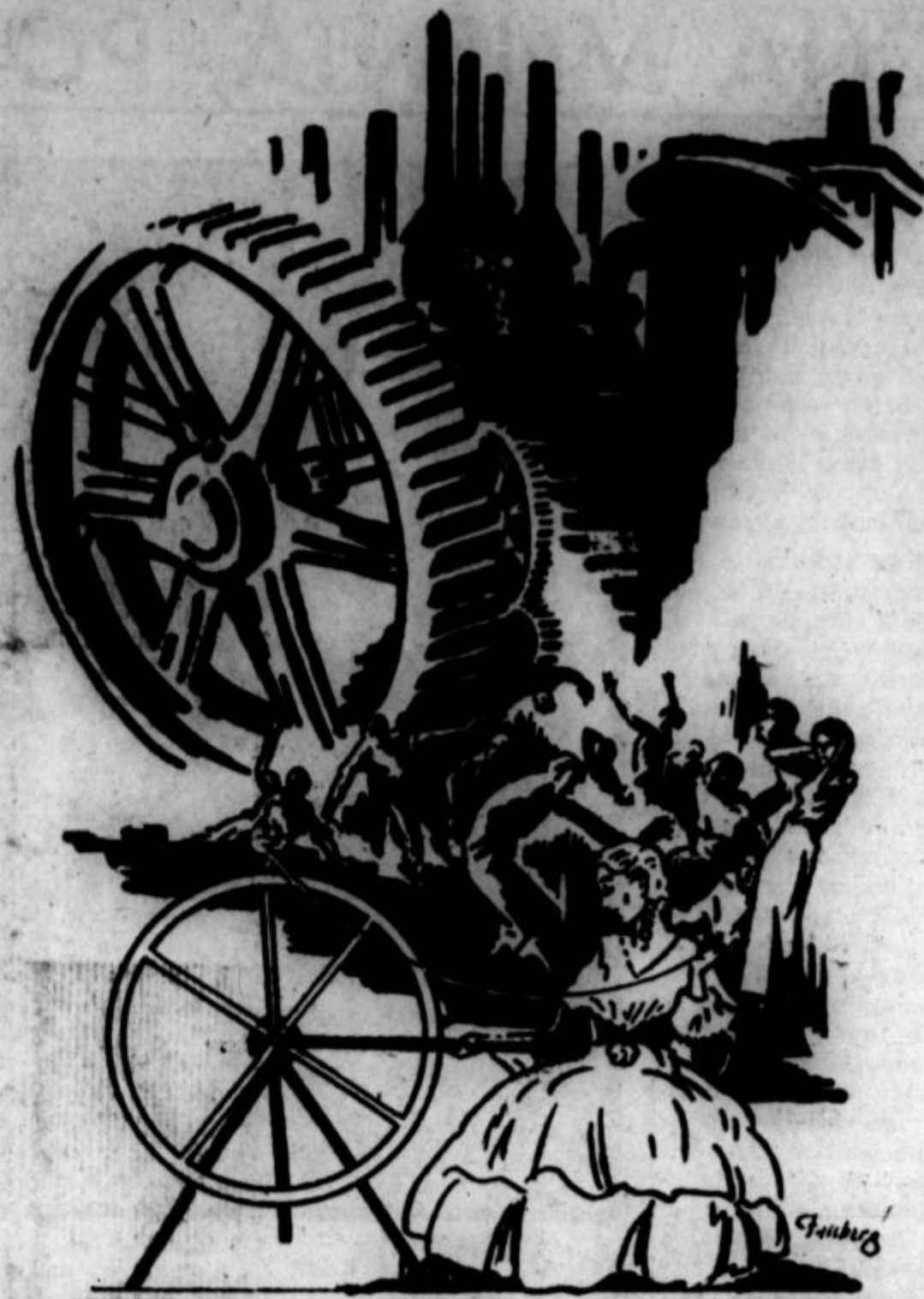
Tako jo je našel Smon.

"Sedite," je rekla tiho in tokrat mu ni ponudila roke v poljub.

"Kaj ste bolni?" je vprašal Smon.

"Eh, dragi gospod Smon. Bolna ... Ko bi le mogla umreti, da bi ne prenašala te sramote. Glejte, kam sva prišla! Podstrešje.

(Dalje prihodnjič.)

IZ KANSASA

Kadar me je pot zanesla skozi ali le mimo Frontenaca, sem se že kar iz navade oglašil pri starem hrustu Frank Krajsele. Poleti je zadnja leta navadno sedel zunaj na klopi pod senčnatim drevesom in kadil svoj "vivček", da je zgledalo kot da je cel vogel hiše v ognju. Pozimi sem ga pa vedno našel pri peči, kjer je prelistaval stare Druž. kole-darje. Komaj pred par tedni me je vprašal, kdaj bo letošnji Kolarar gotov in kdo ga bo razpečeval v Frontenacu. "Veš," mu je potolčil, "star sem 77 let, beten in težko hodim." "No ja, bom že naredil kar bom mogel."

V lokalnem listu z dne 13. januarja sem pa čital, da je umrl v bolnišnici v Pittsburgu dolgoletni priatelj Frank Krajsele. Vest me je nemilo dirnila. Saj nisem niti vedel, da je resno bolan. Drugi dan mi je njegova družica Uršula, s katero je živel skupaj zadnja leta, povedala, da je bil resno bolan le 4 dni. Dan pred smrtjo so ga spravili v bolnišnico, ker so ga mislili operirati na vnetju ali pretrganju črevesja, toda je drugi dan že umrl.

Frank Krajsele je bil napreden, pošten in kremenit značaj, in zato je menda ostal revež vse svoje življenje. Doma je bil iz vasi Hmelj, fara St. Janž na Dolenskem. Socialističnih idej se je "nalezel" že v mladih letih, ko je delal v Nemčiji. In ko je leta 1904 prišel v Frontenac je postal duša vsega ondodnega življenja med našimi naseljenci. Udeleževal se je v soc. klubu, združni prodajalni, pogrebem zavodu in pri društvu SNPJ, kjer je bil dolgoletni tajnik, skozi to svoje smrti.

Pokojni Jos. Snoy iz Bridgeporta mi je parkrat omenil, ko sva prišla skupaj, da je prve socialistične ideje dobil od Franka Krajsele, katerega je visoko cenil. Krajsele se je živo zanimal tudi za povojno Jugoslavijo. Kljub slabemu zdravju in težki hoji je vzel pot pod noge in šel po naselbini pobirat obleko in druge potrebščine za stari kraj.

Krajsele je bil tudi velik sobodomislec in črtil je "črno suk-njo" in "frakarijo" še iz starega kraja. Najhuje se je vselej razjezil, če ga je kdo podražil, da ga bodo končno le nesli v cerkev kadar bo umrl. Precej let mi je pomagal razpečavati Druž. kole-darje v Frontenacu. "Nevem če se bo dalo kaj prodati med temi nazadnjaki," mi je rekel na pol resno in pol v šal. In ko sem prišel čez teden dni okrog je imel že vse razprodano. Češ,

in prehrano ljudstva. V petletnem gospodarskem planu se bo nadaljevalo s preureditvijo vsega čehoslovaškega poljedelstva, tako da bo vrednost rastlinske proizvodnje izravnana s živalsko proizvodnjo. Povečanje poljedelske proizvodnje pa seveda nalaga vsem ne samo zagotovitve semena, točnega števila hektarjev in doseg točnega števila goveje živine, temveč tudi povečanje donosa žitaric na hektarju in koristnosti živine. "Kako lahko najbolj uspešno pomagamo vasi, da bi bila poljedelska proizvodnja povečana in petletni gospodarski plan izpolnjen?" je vprašal minister Duriš. To se lahko zgodi, če bo izgrajena najbolj široka in gosta mreža državnih traktorskih in strojnih postaj, zagotovljena javna krmišča prašičev, goveje živine in perutnine in če se bo vsestransko podpirala združna misel in še posebej zadruge, ki služijo skupni proizvodnji. Minister Duriš je v svojem govoru naznačil pot za razširjenje poljedelskega združništva, ki je v pogojih ljudsko demokratičnega gospodarstva služi kot sredstvo malemu in srednjemu kmetu, da bi bili omejeni in odstranjeni vaški kapitalistični elementi. Ljudsko demokratični red ima vse gospodarske možnosti in sredstva, da bi bil zanesljiv del in opora planiranega gospodarstva, da bi s pomočjo socialistične industrije, financ in državne veletrgovine služilo izgradnji popolnejše proizvodnje v poljedelstvu.

Glavna stvar za to pa je množična udeležba malih in srednjih kmetov v združnem

9. januarja je pričel padati leden dež, ki je sproti zmrzaval na drevju, telefonskih žicah in električnih vodih. Po par dneh je teža ledu pretrgala večinoma vse električne napeljave in telefonske žice v okolici 50 milj. V Armi, kjer ni bilo najhuje, smo bili tri dni v temi in telefonske žice še zdaj, kljub mrzličnemu naporu družbe, da se popravi škoda, po enem tednu više pretrgane in zmešane raz drogov. Drevje zgleda kot da je orkan lomastil po tem okrožju. Nekaj dni je vse ležalo navzkriž, da se ni dalo niti z avtom priti nikamor. Da, "wonderful Mother Nature".

Antoa Skular.

ČEHOSLOVAŠKA IMA NAČRT ZA POPOLNO PREOSNOVO KMETIJSTVA V VSI DEŽELI

V Zedinjenih državah je Češka z Moravsko smatrana za najbolj napredno slovansko deželo — predvsem na industrijalnem polju. Tudi Čehi sami so tega mnenja. In Slovenci tu in v starem kraju smo radi priznavali, da so Čehi res najnaprednejši slovanski narod, ne pa Slovaki, ki so bili pod Mađarsko zapostavljeni in jih je ob enem podjarmila podse katoliška cerkev, ki so ji načeljevali mađarski duhovniki.

V sedanjem socialnem in ekonomskem prevratu na Čehoslovaškem pa se je zgodilo mnogo tega, kar Čehom stare miselnosti ne ugaja. N. pr. socializacija industrije, državno nadzorstvo nad političnim delovanjem cerkve in pa dalekosežne reforme na polju kmetijstva, ki jih misli vlada izvesti v dveh letih.

Iz praškega kmetijskega lista črpal o tem sledeče poročilo, objavljeno pod naslovom "Novo življenje v čehoslovaški vasi":

Čehoslovaški poljedelski minister Julius Duriš je imel v socialistični akademiji v Pragi predavanje o novem življenju v čehoslovaški vasi in o problemih, ki so v zvezi s kmečkim življenjem. Predavanje ministra Duriša o tako važnem problemu je vzbudilo veliko zanimanje, ker kaže pot čehoslovaškega podeželja v socializem. Uvodoma je minister Duriš poudaril, da je na dnevnem redu omejitev in odstranitev kapitalističnih elementov na vasi in v mestih. Poudaril je važnost in zamotanost izpolnitve te naloge v poljedelstvu, kjer polnih 95 odstotkov proizvodnje pride na zasebno gospodarstvo. Se tako velika pomoč manjšim in srednjim kmetom ne more odstraniti pomanjkanja male proizvodnje. Nedovršeno gospodarjenje v podjetjih z malo proizvodnjo je pa vzrok, da dobiva trg manj poljedelskih proizvodov za višje cene. Vprašanje je torej, kaj mora Čehoslovaška delati, da bi pod današnjimi pogoji nedovršene proizvodnje v malem uspešno dokončala dveletni gospodarski plan in izboljšala poljedelsko proizvodnjo

gibanju, ki morajo biti odločilen činitelj; vse funkcije in vodilna mesta morajo biti v njihovih rokah in vsi sovražni, kapitalistični in reakcionarni elementi morajo biti z vodilnih mest odstranjeni.

Z večjo dovršenostjo in izraho današnje mreže poljedelskih zadrug, ki jih bo pomladil nabor malih in srednjih kmetov, je pa v zvezi nujnost njihove centralizacije v mestne in okrajne enotne zadruge. Ta enotna zadruga, v kateri bo odstranjen vpliv vaških bogatinov, bo opora malega in srednjega kmeta. Pri določevanju plana za setev in presežkov žitaric bodo lahko mali in srednji kmetje postopali v smislu mestnih razmer glede na svoje interese in v breme vaških bogatinov. Vsakodnevna praktična skušnja malega in srednjega kmeta z enotno zadrugo ga bo pripeljala v prepričanje o prednosti povezovanja njegove individualne proizvodnje v malem v popolnejšo obliko združne proizvodnje.

Ko je minister Duriš govoril o mehanizaciji čehoslovaškega poljedelstva, je poudaril, da bo ob koncu prve petletke na Čehoslovaškem 45.000 traktorjev, kar praktično pomeni 3 traktorje na eno občino. Na 1 traktor bo pripadalo 125 ha ornih njiv, kar bi skupno z ostalimi stroji omogočilo, da bo ob koncu petletke mehanizacija dela v panogi rastlinske proizvodnje dejansko in praktično končana. V mehanizaciji poljedelstva se mora Čehoslovaška osredotočiti na polno izgradnjo državnih strojnih postaj. Pri izpolnjevanju te vodilne funkcije, bodo državnim strojnim postajam pomagale pri izgradnji združenstva v vsaki občini. Državne strojne postaje morajo planirati, voditi in kontrolirati mehanizacijo v vseh sektorjih svojega področja in morajo skupno z mestnimi strojnimi združenji planirati poljedelska dela v vsem okraju in zato bodo tudi podpisane dolgoročne pogodbe s strojnimi združenji in posamezniki v pogledu oranja, sejanja in žetve.

Zakaj je potrebno zgraditi državna posestva in v njih veleproizvodnjo in velika krmišča za prašiče in perutnino? Ta državna posestva morajo biti predvsem vzor malim in srednjim kmetom ter jim pomagati s potrebnimi dobavami žitaric, krompirja, plemenske živine in posvetovalno službo. Po zgodovinskih februarskih dogodkih lahko Čehoslovaška brez zaprek reorganizira gospodarjenje na svojih državnih posestvih, ki bodo delala po načelih trgoveškega upravljanja narodnih podjetij ob polni iniciativi in osebni odgovornosti njegovih vodilnih kadrov.

Ob koncu svojega govora je minister Duriš poudaril, da lahko pri vseh omenjenih formah izgradnje čehoslovaškega poljedelstva pri obrambi interesov malega in srednjega kmeta pokaže, da je njegov sovražnik v njegovi vasi, v njegovi bližini. Lažnjiva demagogija bogatih kmečkih posestnikov bo odkrita v konkretnih oblikah in bo postala brez moči pred zahtevami malih in srednjih kmetov in pred stvarnostjo. Zato je potrebno v vsaki vasi najti vedno one konkretne interese malega in srednjega kmeta, katerih terjanje in branjenje postavi vaškega bogatina na obrambo njegovih lastnih interesov proti interesom malih in srednjih kmetov. To je pa ono praktično omejevanje in odstranjevanje kapitalističnih elementov pri izgradnji novega življenja na čehoslovaški vasi.

Znižanje vrednosti ameriškega dolarja

Naš inflacijski dolar je sedaj vreden samo 58 c. Toliko namreč zanj povprečno manj dobiš, kadar greš kupiti obleko, živila, hišo itd.

Da-li se bo kaj zvišal v vrednosti je vprašanje.

ZA LIONE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. Michigan 2-3145

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izvzemši Chicago) in Kanado \$8.00 na leto; \$4.00 za pol leta; \$2.00 za četrt leta; za Chicago in Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 SOUTH LAWDALE AVENUE
CHICAGO 23, ILLINOIS

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-861

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

(Konec 1. Strani.)

po nji. Sedaj bi se rada vseh iznebila in njihov sodobni služabnik diktator Čiang Kajšek je zbežal nekam na varno. Prej pa se je dobro založil z zlatom — z ameriškim seveda in pa na stroške svojega bednega ljudstva. Uporlo se mu je, se borilo in zmagalo skoro na celi črti. Da bi le sedanji zmagoviti kitajski poveljniki znali to zmago tudi prav izkoristiti za svoje ljudstvo — pa bo dobro. In tedaj bo morala Trumanova administracija s prerojeno Kitajsko sodelovati, ne pa jo izkoriščati, kot se je to počelo z ameriškega Wall Streeta v prejšnji dobi.

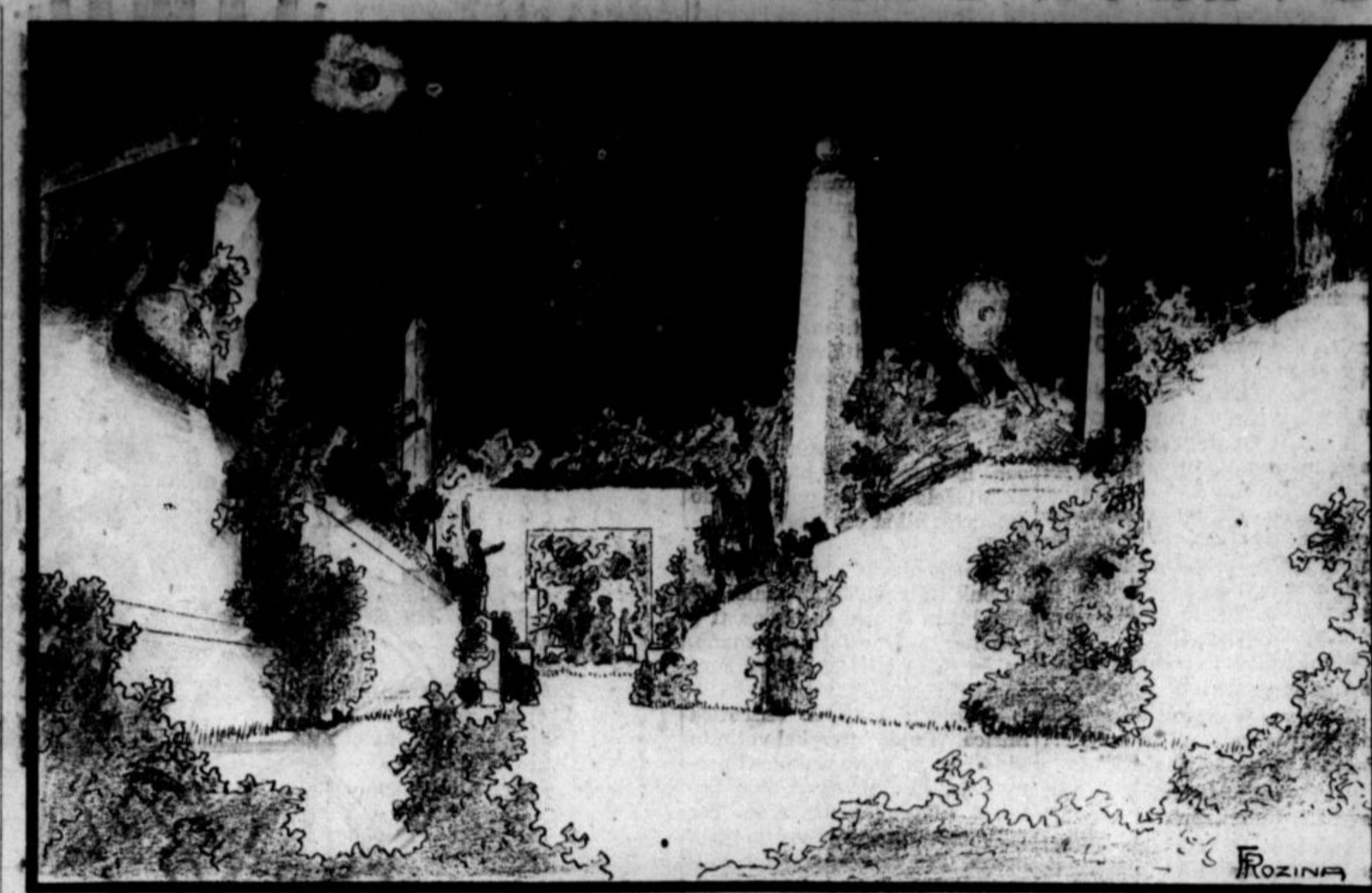
Enajst komunističnih vodij, ki so bili nedavno pozvani na zaslišanje pred newyorško sodišče — pod jurisdikcijo zveznega justičnega departmanta, ima težaven boj, ker je vse proti njim. Dvanajsti izmed njih — predsednik komunistične stranke William Z. Foster je zbolel in ni mogel pred sodnika. Vseh 12 je obtoženih delovanja, rušenja in ščuvanja na nasilno strmoglavljenje naše ustavne vlade. Komunisti so si dobili obrambni fond, najeli dobre zagovornike in res so prvo določeno sodniku, pred katerega so bili pozvani na zaslišanje in potem na možno obravnavo — njegovo ime je Harold E. Medina — napravili precej neugodja. Radikalni odvetniki, ako so ob enem tudi intelektualci, vedo kako argumentirati, dokazovati in tudi naše postavbe znajo boljše tolmačiti kakor pa vladni advokati. Kajti prvi so morda celo pristali komunistov, ali saj liberalni in vneti za civilne svobodščine, drugi pa večinoma le "duševni avtomati". Zagovorniki obtoženih komunistov so se v svojem prvotnem boju lotili načina zbiranja porote. Za ta slučaj je bilo izbranih kakih 250 oseb in izmed njih naj se bi oddalo določeno število, kolikor jih je potrebno za poroto. Toda med vsemi 250 ni niti enega, ki bi bil naprednih nazorov, niti enega črca in niti enega človeka iz delavskih slojev. Pač pa so to sami imoviti, konservativni ljudje, ki imajo že vsled svojega razrednega značaja predsodke proti radikalcem in se ne bi pomišljali proglasiti jih krivim tudi ako faktično po naših zakonih niso ničesar izdajalskega storili. Morda bo ta obravnavna dokazala, kako razredno usmerjena je naša justica. Zal, da se javnost za take stvari kaj malo briga. Zanimalo jo je, kaj bo imela angleška prestolonaslednica, punčko ali fantka — nič pa je ne briga, koliko ljudi gre lahko kar tu pri nas — po krivem v ječo. In nič je ne zanimajo linčanja na jugu. Povprečen Američan pri čitanju listov niti novic ne preleti — razen ako so med njimi kake mastne spolne zadeve, senzacional-

ni umori ali kaj sličnega. Ob enem je povprečen Američan vendarle pošten človek, ki se za kak preobrat navduši samo v krizi, kakršna ga je zadnjič zadel 1. 1929. Sedaj se pojavljajo prvi znaki "recesije" in ako se je ne zajezi, ji bomo lahko rekli tudi "kriza" kot se vsakokrat prej. In potem bo znova "ropot".

Komunistična stranka te dežele je ob ustanovitvi in še več let pozneje res propagirala in sprejemala resolucije, da je z revolucijo se kam pride. Poznejša leta je vse svoje stare resolucije umaknila in sprejela nove, ki bi temeljile na ustavi naše dežele — namreč da stranka deluje za spremembo na ustaven način in da pravzaprav ona, ne pa oblasti, brani ustavne pravice in civilne svobodščine našega ljudstva. Toda justični departament se bo posluževal starih dokumentov in pa špijonov, ki jih je imel ali jih še ima med komunisti. Zato bodo imeli obtoženci veliko truda, predno se bodo otepi preteče jim obsodbe, ako se je sploh bodo. Kajti v tej deželi je sedaj gonja proti "komunizmu" tako razplamtena, da se celo liberalci boje biti liberalci. Saj javno se sedaj izogibajo priznati svoje prepričanje — kajti čim si kje bolj na levi, že si soptnik ali pa "komunist". Ako pa pride med našo deželo in Sovjetsko zvezo do kakšnega delovnega sporazuma, bo vse to minilo. Ali bo? Morda za nekaj časa. Toda dokler bodo razredi, razredni boj ne bo ponehal. Nadaljeval je tudi sedaj — v "mili" obliki, pod vodstvom unij CIO in AFL. In noben teh glavnih voditeljev ni niti z daleč komunist, ne socialist. Večinoma so demokrati, ali pa politično popolnoma brezbržni. A vseeno so v boju — če ne za drugega saj v zahtevah za višje plače.

Predsednik Truman je v svojem inauguracijskem govoru tudi dejal, da bo Amerika v bodoče pomagala vsem ljudstvom, ki se hočejo vladati po svoji volji. Toda pri tem je pozabil na indoneško republiko. Hotela se je vladati po volji večine svojega ljudstva — in treba je pri tem pomniti, da je bila vlada indoneške republike odločno protikomunistična. Toda ob enem proti nizozemskemu imperializmu, ki je izkoriščal bogastva in ljudstvo dežele evropskim in ameriškim bogatašem v korist. Čemu ni Truman kaj storil, da bi njegova administracija ne pomagala zadušiti to konservativno indoneško republiko? Nasprotno, skupno z Anglijo je enako kriva poraza ljudstva, ki je hotelo vladati samega sebe po svoji volji, ne pa poslušati ukazov evropskih in ameriških imperialistov.

Meso se je pocenilo. To so posebno po radiu minule dni velično poudarjali. Toda v resnici se

"ROMAN HOLIDAY"

je pocenila le klavna živina — meso se prav malo. Farmarji so za svoja goveda, prašiče in ovce res dobili tretjino ali celo več manj kakor pred par meseci. Toda v mesnicah se to prav malo pozna in v restavracijah nič.

Gospodarski napredek Jugoslavije vzlic ogromnim žrtvam

Po petletnem načrtu bo jugoslovansko gospodarstvo z jamčeno zadostno količino železnih rud in krita bo potreba po polizdelkih. — Velik dvig proizvodnje premoga. — Tudi proizvodnja nafte bo krila vse domače potrebe.

BEograd. — Pod naslovom "Petletni plan in jugoslovanska gospodarska neodvisnost" objavlja "Borba" zgoščeno poročilo o gospodarski odvisnosti bivše Jugoslavije in poudarja, da vodi uresničanje petletnega načrta k odstranitvi te žalostne dediščine preteklosti. List zatrjuje, da so znašale investicije tujega kapitala na ozemlju bivše Jugoslavije 1. 1934 okrog 6 milijard in 200 milijonov dinarjev; od tega je pripadalo 4 milijone in 800 tisoč industrijskemu sektorju. Leta 1939, torej na predvečer svetovne vojne, je bil v jugoslovanski industriji in rudarstvu tuj kapital udeležen s 7 milijardami in 376 milijoni dinarjev, celotne investicije pa so znašale 14 milijard in 351 milijonov dinarjev.

"Ko so tako imeli v svojih rokah komandne ročaje v gospodarstvu stare Jugoslavije," piše "Borba", so tuji kapitalisti ovirali ustvaritev težke industrije in tudi mnogih drugih panog jugoslovanske industrije, katerih razvoj bi prav tako prispeval k obnovi gospodarstva; a po drugi strani bi lahko tudi postavil v nevarnost njihove vire surovin in njihova tržišča. V tem je vzrok nedovoljenega razvoja težke industrije in še drugih sektorjev v Jugoslaviji, čeprav so v državi vsi naravni pogoji, ki ne le omogočajo, ampak naravnost zahtevajo razvoj težke industrije in še drugih industrijskih panog.

Poudarjajo brezvestno izkoriščanje jugoslovanske naravnega bogastva in jugoslovanskih delavcev po tujem kapitalu na-

vaja "Borba" za primer, da je prejel Jugoslavija v letu 1938 za 777 tisoč ton rud okrog 326 milijonov dinarjev, medtem ko je v istem času plačala tujim kapitalistom več kot 570 milijonov dinarjev za 137 tisoč ton surovega železa, ki ga je uvozila iz tujine kot polizdelke. Cena železnih rud, ki jih je nekoč Jugoslavija izvažala, je bila desetkrat nižja od cene uvoženega železa in petnajstkrat nižja od cene jekla, ki se je v celoti uvažala.

"Z zmago ljudske revolucije in z novimi socialnimi in gospodarskimi odnosi," poudarja list, ko prehaja k analizi gospodarskega položaja današnje Jugoslavije, "so bili ustvarjeni temeljni pogoji, ki omogočajo, da se odstranijo težki pogoji preteklosti in utrdila se je gospodarska neodvisnost Jugoslavije od imperialističnih držav. Z uresničanjem petletnega načrta se bo dvignila tudi tehniška raven ter delovno območje jugoslovanskega gospodarstva, v prvi vrsti težke industrije. Po petletnem načrtu se bo proizvodnja železnih rud do leta 1951 dvignila od 613 tisoč ton na 1 milijon 500 tisoč ton letno, proizvodnja surovega železa se bo dvignila od 101 tisoč ton na 550 tisoč ton in proizvodnja surovega jekla od 235 tisoč ton na 760 tisoč ton. Z uresničanjem teh planskih nalog bo jugoslovansko gospodarstvo zagotovljeno ne le za lastna količina železnih rud, temveč bo tudi krila potrebo po izdelkih, ki se uvažajo iz tujine. Z uresničanjem petletnega načrta se bo po posebnem hitro razvila proizvodnja poljedelskih strojev. Po načrtu bo Jugoslavija leta 1951 proizvajala okrog 1500 traktorjev na leto in proizvodnja drugih strojev in poljedelskega orodja bo dosegla okrog 34 tisoč ton na leto. Med drugim je v načrtu tudi letna proizvodnja okrog 68 tisoč plugov.

Proizvodnja premoga se bo po načrtu dvignila od 6 milijonov 68 tisoč ton na 16 milijonov 500 tisoč ton. V istem času se bo proizvodnja električne energije povečala na štirikratno količino, proizvodnja nafte pa bo toliko narasla, da bo Jugoslavija lahko zadostila vsem svojim potrebam z lastnimi zalogami."

(Konec 1. strani.)

povrnitev v stare fevdalne razmere, za povrnitev dinastij in za tlačenje ljudstva pod masko vere v bi-gotstvo in ignoranco.

Na ta način z našo vnvanjo politiko ne bomo pridobili ljudstev na našo stran in to je že dolgo očitno. Kajti čim je Roosevelt umrl, se je vnvanja politika zvezne vlade spet osredotočila pod direktivami generalov in wallstreetjskih bankirjev in ne izgleda, da bo tudi sedaj, pod "novim" predsednikom kaj drugače. Ako bo — nas bo to zelo radostilo. Namreč ako bo Trumanova administracija postala demokratična tudi v svojih aktivnostih po svetu, ne samo z besedami v zedinjenih državah.

BOJ KOMINFORMA PROTI TITU NAPRAVIL V TRSTU IN OKOLICI VELIKO ŠKODE

Prejemamo "Primorski dnevnik", iz katerega je dan za dnevno razvidno, da divja na takozvanem svobodnem tržaskem ozemlju med onimi komunisti ter ostalimi Slovenci, ki z njimi drže, in na drugi strani z italijanskimi komunisti ter z Vidalijsko slovensko komunistično skupino silovit boj.

Razbijajo slovenskemu delu komunistov, ki jih sedaj nazivajo za "trockiste", izdajalce in kar še morejo o njih slabega reči, ne samo shode temveč tudi kulturne priredbe.

To je vseh posebnih ameriškim ter angleškim oficirjem, kajti "kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima."

Organizacija slovenskih prosvetnih društev, ki so komunistično orientirane, toda drže s Titom in so s tem proti kominformu, so imele zborovanje, in podale iz njega v omenjenem dnevniku sledeče poročilo (objavljamo ga, da bodo naši čitatelji lahko napravili sliko o tej borbi z vidika obeh strani):

Glavni odbor SHPZ je na svoji seji dne 7. decembra 1948 po preučitvi položaja v prosvetnih društvih sklenil nasloviti na članstvo naslednji poziv:

Ob krizi, v katero je Vidalijsko slovensko prosvetno delo v Trstu in na Tržaskem ozemlju, poziva glavni odbor SHPZ članstvo vseh v zvezi včlanjenih društev in vse slovensko ljudstvo na Tržaskem, da ohrani globoko vero v življensko silo in duha slovenske kulture, ki nas in zapustila niti v najbolj črnih dneh zgodovine primorskih Slovencev. Ta trdna vera nam omogoča vever pogled in stvarno presojo in nam nedvomno kaže pot v nov razcvet slovenske ljudske kulture na tržaskih tleh.

Vidalijsko razbijanje, ki je prestopilo bregove ideološkega spora, je s prenosom tega spora v množične organizacije, zlasti pa z razbijanjem slovenskih prosvetnih društev dokazovalo, da jim je bila resolucija Informbija le ugodna prilika za nastop onih temnih, šovinističnih nastojenih sil, ki jim je svobodni razvoj slovenske kulture na Tržaskem odveč. Ne glede na dejstvo, da je slovenska kultura po četrtstoletnem prisilnem molku z velikimi napori in žilavo vztrajnostjo kulturnih delavcev le s težavo zajemala v svoj krog tudi kulturno apatične slovenske ljudi, se je vidalijska razbijanja klika vrgla z vso silo na slovensko prosvetno organizacijo. Vsi naporji glavnega odbora SHPZ, da ostane ideološki spor pred pragom prosvetnih društev, je bil brezuspešen zaradi provokacij in napadov, ki jih je naročil in dirigiral Vidali. Poziv "tajništva" Vidalijske "OF" društvom, da nastopijo proti

slovenskega kulturnega življenja in ki so prignala slovenske soudeležence do odkritega izdajstva slovenskih kulturnih interesov. S slabo krinko, ki jim jo daje geslo o zbiranju zdravih sil in nekakem boju proti brokistom in izdajalcem, so z brutalno silo odvzeli prostore vsem prosvetnim društvom v mestu in spodnji okolici ter prisilili nekatero člane, da bojkotirajo delo v društvenih odsekih, in tako so skoro docela onemogočili prosvetno delo slovenskih množic.

Poizkušali so sicer prevzeti vodstvo društev v svoje roke na legalen način (primer občnega zbora v Barkovljah), toda ko so spoznali, da je članstvo prosvetnih društev v ogromni večini ostale zvesto načelom in smeri, po kateri hodi slovenska kultura že od narodnoosvobodilne borbe sem, z nasiljem onemogočajo občne zборе (primer v prosvetnem društvu "Vojka Smuc" v Skorkliji), in so v mnogih društvih brez vednosti članstva in proti njegovi volji "odstavili" izvoljene odbore in imenovali nove, v katere so postavili po večini ljudi, ki doslej niso čutili potrebe po slovenskem kulturnem življenju (primer prosv. društva "Slavko Skamperle" pri Sv. Ivanu). Razumljivo je, da niti članstvo posameznih društev niti SHPZ ne priznavajo samostojnih odborov, ki nimajo nobene pravice nastopati v imenu prosvetnih društev.

Njihovo razdiralno delo ne more pritegniti slovenskih kulturno zavednih množic, ki na drugi strani ravno zaradi nasilja, odvzemanja prostorov in desličijo fašističnemu uničevanju

(Konec na 5. strani.)

Prispevki v sklad za ohranitev "Proletarca"

X. IZKAZ

CALIFORNIA
Oakland: Prijatelj Proletarca, San Francisco \$2. Postal Anton Tomšič.

Santa Ynes: M. J. Reading \$3.

COLORADO

Wahburg: Mary Tomšič \$1. Društvo št. 299 SNPJ \$8. Poslala Louise Zupančič.

ILLINOIS

Chicago: Mirko Kuhel \$5. Po \$1: Louis Steblaj, Ernest J. Liden, Neimenovan. Skupaj \$3. Poslala Louis Steblaj.

Farmington: Dr. št. 293 SNPJ \$2. Poslala Mary Hrvatin.

Nekomis: Joseph Turk 50c. Springfield: Julia Filipčič \$3.

John Filipčič Jr. \$1. Skupaj \$4. Poslala Joseph Ovca.

Waukegan: Jerry Spacapan \$2. Poslala Martin Judnich.

INDIANA

Indianapolis: Anthony Sekula poslala za društvo št. 575 SNPJ \$5.

KANSAS

Arma: Joseph Dolence 50c. Poslala Anton Shular.

MICHIGAN

Detroit: Anton Anžicek \$5. Thom. Petrich \$1. skupaj \$6. Poslala Josef Korsic.

Traunick: Joe Knaus \$1. Poslala Jerry Rant.

MISSOURI

St. Louis: Po \$2: John Spillar, Frank Roseman. Skupaj \$4. Poslala John Spillar.

MASSACHUSETTS

Walpole: John Petrovich \$1.

NEW JERSEY

Elizabeth: A. Oblak \$4.35. A. Sprogar \$1. Skupaj \$5.35. Poslala A. Oblak.

NEW YORK

Hyndsville: Frank Lipar 50c.

LOUISIANA

Marion: Valentin Slavec \$1.50.

OHIO

Burton: John Brescak \$2. Cleveland: Po \$10: Vincent Sal-mich, Frank Belaj, Peter Valencic \$8.50. Po \$5: Frank Klemencic, Mrs. Colaric, Frank Dacar, Pev. zbor Zarja namesto vena pokojne-mu John Bostjanicu. Joseph Turk \$4.87. Po \$2: Edward Branisel, Fr. Dacar, Mrs. Frank Majcen, Mrs. Jos. Zadnik. Preostanek v veseli družbi \$1.50. Po \$1: Anton Bojanc, Frank Zadnik, John Kokal, Anton Skapin, Anton Dragar. Skupaj \$67.87. Poslala John Krebel.

— Andy Turkman \$5. Andy Klen-cenic \$2. Louis Lemut \$3. Poslala Joseph Durn. — Krotek Progresiv-nih Slovencev št. 1 \$25. Po \$1: Mike Biraj, John Lušar, Ella Samanich, Jacob Jesenko, Anton Andrausich, Neimenovan. Joe Putz \$5. Skupaj

\$11. Poslala Camilus Zarnik. — John Krebel poslala \$100, ki jih je prispe-val pevski zbor "Zarja".

Lisbon: Jacob Bergant \$5.15. Slo-venian American Club \$10. Mary Bogatay \$2. Po \$1: Steven Chuck, Thomas Mercina, Jacob Taucher. Skupaj \$15. Poslala Steven Chuck.

Macedonia: Joseph Bizjak \$2.

Ferry: Anton Seitz \$2.

Salem: Dr. št. 476 SNPJ \$10. Marija Celin \$1, Joseph Celin \$1.

Jacob in Frances Mihevc \$5. John in Marija Križaj \$3. Skupaj \$20. Poslala Frances Mihevc.

PENNSYLVANIA

Hermine: Po \$1: Jack Bolkar (Pittsburgh), Tom Mišarčić, Mrs. J. Velnar (Tarentum), Andrew Bertl \$1.50. Fred Verhovnik 50c. Skupaj \$5. Poslala A. Zornik.

Johnstown: Joseph Turk \$1, Joseph Okičič \$1 (Conemaugh). Skupa-j \$2. Poslala Frank Cvetan. And-rew Vidrich \$1. Neimenovan \$2.

McKees Rocks: Johanna Petrov-čič (Carnegie) \$6, namesto cvetlic pokojnemu Urbanu Olibanu.

Masontown: John Volk 65c.

North Braddock: Nabrano med člani društva št. 300 SNPJ \$6.50. Poslala Antony Rogance.

Pittsburgh: Joseph Krmel \$3.60, Jacob Ambrozich \$3.60, Jennie Je-rala 60c. Klub št. 175 JSZ \$10. Skupaj \$17.80. Poslala Jennie Je-rala.

Pleasant Unity: Vincent Resnik \$2.00.

Strabane: Louis Glasar \$5. Po-slala Frances Bartol.

West Newton: Joseph Juvan \$2.

OREGON

Grants Pass: Anton Zaitz \$2.

TEXAS

Cleveland: Joe Pozes \$2.

WASHINGTON

Remton: Frank Repenshek \$2.

Seattle: Louis Debeljak \$2.45.

WEST VIRGINIA

Carolina: Josef Torkar \$1.

WISCONSIN

Sheboygan: Nabrano na letni seji Progresivnih Slovencev, krožek št. 12. \$5. Poslala Frances Milostnik.

WYOMING

Rock Springs: Louis Wesovisek \$1, Frank Potočnik \$2, Frank Grum \$1, skupaj \$4. Poslala Frank Remitz, Joe Pershin \$2.

Sheridan: Frank Gršič \$1, Anton Podobnik \$1. Skupaj \$2. Poslala An-ton Podobnik.

Skupaj \$387.77, prejšnji izkaz \$4,769.17, skupaj \$5,156.94.

(Popravek. — Joseph Korsic iz Detroita nas opozarja na pomoto v prejšnjem izkazu, v katerem je bilo zapisano, da je Louis Kraniz pri-speval \$5. Pravilno bi se moralo glasiti Louis KRAITZ.)

KAJ LAHKO STORI VSAKDO IZMED NAS V KORIST "PROLETARCA"?

- Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov
- Obnavljajmo naročnine TOČNO čim poteče
- Agitirajmo med drugimi naročniki, da store isto
- Prispevamo v PROLETARCEV tiskovni sklad in priporočajmo to tudi drugim
- Oglašajte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari
- Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne
- Poskrbite, da si naroče AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili
- Naročite KOLEDAR tudi svojem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsakdo naj stori za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali

Iz SANSovega urada

3424 W. 26th St., Chicago 23, Ill.

PISMO IZ LJUBLJANE

Naslednje pismo je prejel Louis Adamić iz Ljubljane. Dovolil je, da ga SANS objavi ter da tako dobijo tudi drugi slovenski Amerikanci boljše sliko o stari domovini. Iz pisma je tudi razvidno, kako je vplivalo naše politično gibanje v Ameriki na osvobodilno borbo in pomagalo k boljšemu razumevanju potrebe nove Jugoslavije in novega reda za jugoslovanske narode.

V Ljubljani 6. dec. 1948
Spoštovani g. Adamić!

Te dni sem dobil na posodo nekaj številke Vaše revije T & T, ki jih pošiljate zdravniku dr. Robertu Neubauerju. Prebral sem jih z velikim zanimanjem, posebno tiste članke, ki govorijo o naši novi domovini.

Zivo se spominjam prve številke, ki sem jo dobil leta 1945 iz Amerike v južno Italijo. Takrat sem bil na delu pri štatu naše vojske misle v Bariju in sem za naš Znanstveni inštitut, ki smo ga leto prej ustanovili in organizirali v Roških gozdovih, zanimal za vprašanja Trsta in naših bodočih zapadnih meja, kolikor so ta vprašanja odmevala takrat v italijanskem in dosegljivem zavezniškem tisku. Zvez z Ameriko takrat nismo imeli nobenih in so šla pisma po čudnih poteh. Nek vojak, ki je šel na dopust v Kanado, je iz prijaznosti vzel seboj nekaj pisem, ki so jih v Kanadi oddal za Združene države, med njimi eno tudi za Vaš United Committee (ZOUSA). Moj namen takrat je bil, da ustvarim z vami tesnejše zveze, česar pa žal ni bilo moč doseči.

Na moje pismo Združenemu odboru sem dobil odgovor in poslana mi je bila tudi prva številka Vaše revije T & T, ki je nas vse posebno razveselila in ki je bila za nas resnično doživljajo. Čeprav sem takrat skrbno sledil vsem, kar so po svetu o nas pisali, se mi je vendar le zdelo, da mi je šele Vaša revija izbrala okno v zapad in za kulise mednarodnega mešetarjenja z našo bodočo politično in ekonomsko svobodo.

Spominjam se, da ste s svojim uvodnikom v tisti prvi številki revije zadel s klavirnim žebelj na glavo. (Citatelji se bodo morda še spominjali članka "Zakaj je Tito moral zmagati v Jugoslaviji", ki je bil tudi v slovenskih razmnožen in objavljen v naših naprednih listih. V njemu je Adamić razgalil mešetarije jugoslovanskih, angleških in ameriških politikov, kako si bodo po končani vojni prisvojili masne koncesije v jugoslovanski ekonomiji. Op. SANS.) Hladnokrvni Angleži so se razburili. Reuterjev dopisnik Robert Harrison, ki je prav tedaj prišel iz Beograda v Bari, je bil razkačen. Namesto kakšnega stvarnega ugovora, je prihajal zoper nas s čisto osebnimi očitki, ki so presmešni, da bi vam jih mogel ponavljati.

Tisto številko T & T sem poslal svojemu znanstvenemu inštitutu, za katerega sem takrat delal. Po povratku v domovino v juliju 1946 so mi povedali, da je niso dobili. Takrat je po naši deželi divjala še nahujska vojna (spomladi 1945), ki ni mela le kurirskih post, ampak tudi živa telesa ljudi. Večkrat sem že mislil, da bi Vas prosil še za en izvod tiste številke T & T, danes pa to tudi storim. Pošiljam vam zanj zadnjo številko revije "Naša žena" z mojim člankom "Poslednji obračun z ustaško nečlovečnostjo", kjer sem poizkusil nekoliko globlje, kot je običaj, analizirati krvavi pojav ustaštva. Podpisal sem ga s svojim ilegalnim imenom iz časa vojne — Boris.

Mislil sem že, da bi vam poslal tudi nekaj izvirnega. Po vojni se posvečam zbiranju zgodovinskega gradiva o naši na-

rodno osvobodilni vojni in vsem, kar je z njo povezano. Ob tem silnem materialu, skozi katerega gleda junaka in obenem pretresljiva epopeja naše zgodovine, mi čisto prihajajo misli: Bo li vse to našo vrednega tolmača, zgodovinarja, romanopisca, scenarista? Mislil sem včasih tudi, da bi Vi morali dobiti nekaj tega gradiva, da bi s svojo močno besedo posredovalo znanje o nas zapadu, ki nas neče in v svojem načinu življenja deloma tudi ne more razumeti.

Danes se godi pri nas nekaj pretresljivega in veličastnega: socialistična revolucija, sprčo človeka z človeku zdi, da sliši nogočno kolesje časa, ki drobi in melje stavbo stare družbe in se gnete nove oblike. Človek mora globoko gledati, da lahko pravično sodi.

"Niti papirja ni danes vedno v trgovinah, pred vojno ga ni nikoli primanjlovalo", godrnja nepotrpežljiv človek. Vodilni inženir je imel pred vojno 15 ali 20 tisoč naklade, danes gre v 80.000; prirodoslovna revija "Proteus" je imela takrat nekaj čez 2.000 naročnikov, danes jih šteje 8.000 in bi prodajala brez ponujanja 10.000 izvodov, če bi imela papirja. Tako je z vsem tiskom. Knjig ni nikoli dovolj nastiskanih. Zato torej ni papirja, ker smo danes kulturne besede štiri, petkrat gladnejši kot smo je bili v starem svetu.

Tako je skoro z vsako stvarjo: danes ni več berača na ulici; danes ni bosjaka, ki bi mu moči mišic v brezdelju propadale na cesti; danes ni v naši deželi razumnika, ki bi s svojimi talenti ne vedel kam, kakor je bilo včasih; zato stopajo danes v trgovine reke ljudi, ki se v starem svetu niso šteli med potrošnike. Zato se danes nabirajo vrste, kjer so včasih polne izlozbe z vsemi zvižganci izvaljale redkega kupca. Zato morate pohiteti za novo knjigo; zato se dostikrat zamaši pririvate ob okencu gledališče blagajne. Zato je danes kar čez noč vsega premalo, tudi tistega, kar proizvajamo v večjih množinah, kakor smo kdaj koli prej.

Vse staro ravnanje se je porušilo in se ruši kar naprej. Pred dvema leti ste se lahko še brez strahu za prostor odpravili v gledališče. Naše potrebe rastejo hitreje od proizvodnje. Zato se novi svet rojeva v bolečinah, v krčih...

Te dni je neka naša mladinska pisateljica dejala: Umirajoči meščanski svet noč v stari narnico svoje preproge, keramično, dragocene slike. Toda komaj se kaj takega pokaže v izlozbenem oknu, že je zraven kupec — delavec. Starega meščana zato še tare domotožje po tistem, kar je bilo, njegovi otroci so pa že v frontnih vrstah za nov red, v šolah, delovnih brigadah, na gradiliščih... Danes se lomi med dvema rodovima, kakor se še ni v naši zgodovini.

Toda, da bi človek mogel premeriti globine brazd, ki jo dela jo plugi naše socialne revolucije, bi moral videti vse, poslušati stotine naših skromnih, skritih pionirjev srečnejše socialistične bodočnosti. Za soseda imam vseučilišnega profesorja, hidrotehnikar dr. inž. Goljevška. Pripovedoval mi je:

"Ze pred to vojno sem se ves čas posvečal svojemu študiju. Cele noči sem predsedel pri knjigah. Tovariši so se mi rogali, češ, kaj boš s to učenostjo. In res je ni nihče potreboval. Enkrat samkrat so me poklicali kot izvedenca k potoku, ob katerem sta se dva človeka prepirala za voljo vode. Povedal sem svojo sodbo, razsodili pa so politiki. Učenjaka resnično nihče ni potreboval. Po zmagi nad sovražnikom je prišel zame povsem nov čas. Poklicali so me in dejali: Zgradi si raziskovalni inštitut! Koliko denarja potrebuješ? — Začel sem upravljati z milijoni. Danes me kličejo k vsem velikim gradnjam na nekročenih rekah širom naše domovine. Potujem na jug, že me potrebujejo na Dravi. Se ne o pravim, me že kličejo na Sočo. Postal sem potujoča ambulanta naših rek. Danes nisem s svojim znanjem nič več nepotreben, da-

nes imam zadoščenje za vse prečute noči ob knjigah...
"Kako ste ste živeli v te nove razmere?" sem bil radoveden. "Najtežje je bilo, da sem ubil v sebi isto bestijo, ki je v starih razmerah morala skopuško varčevati s polami papirja, peresi in črnolom in še to za nepotrebne reči."

Za danes Vas lepo pozdravljam,
Ivo Pirkovič.
—SANS.

VESTI IZ NEW YORKA

New York, N. Y. — Odkar sem se zadnjič oglašila v naših listih, nas je tukaj v naši bablonski metropoli dvakrat skoraj zamele. Kar lepo je bilo mesto v svoji debeli beli halji, ki pa ni dolgo držala, vendar smo imeli bele praznike, kar je bilo posebno po godu mladosti, ker je tako lahko preizkusila sanke in drhalke, ki jih je prinesel Miklavž za božič.

Praznovanje prihoda Novega leta je bilo letos v New Yorku nekam klavirno. Na znanem Times Squareu je bilo, napram drugim letom malo ljudi. Zapadel je namreč ravno na zadnji dan starega leta nov sneg in snežena nevihta je držala ves dan in tja do zgodnjih ur Novega leta. Tako so napravili največ businessa po raznih lokalih in dvoranah, mnogo ljudi pa je tudi ostalo vsled slabega vremena kar doma, kjer je bilo končno še najprijetnejše.

Mnogokomu je znana opereta "Kovačev študent", ki pride v nedeljo 30. januarja na oder Jugoslovanskega doma, 405 West 41st St. N.Y.C. in sicer jo bo predvajalo pevsko društvo "Jedinstvo" pod pokroviteljstvom nekaterih hrvatskih oziroma istrskih društev in kluba. Program se prične ob polstirih popoldne, vstopnina pa znaša \$1.25 z davkom vred. Po programu bo ples in zabava.

Čeravno je minilo že nekaj tednov odkar je podal pevski zbor "Slovan" koncertni program z opereto "Snubaci", ne bo odveč ako omenim, da je bila spevoigra kar dobro podana, boljše nego leto prej. Pevci so pokazali več živahnosti in Mildred Padar je bila v svoji vlogi to pot bolj doma. Njena mimika je ugaljala, glas je bil gotov, čist in slovenske besede ji niso delale preglavice. Sploh je treba dati mladim pevcem in pevkam pri zboru priznanje, da so se s starejšimi vred potrudili za dober nastop, tako v opereti (fantje), kakor v ostalem delu programa. Emil Ručigaj je pokazal kot eden izmed fantov-snubčev, da je jako dober za pevke in igralske vloge. On je bil v tem pogledu dober že kot učenec slovenske šole, ki smo jo nekaj let imeli v Brooklynu. Frankie Padar je dobro izvedel vlogo Kranjčevega Jurija, mladi Mosse pa je prav zaljubljeno popeval v duetu z Urško (Mildred Padar) v sceni pod oknom. Prostor ne dopušta, da bi se spuščala v podrobnosti predstave, lahko pa rečem, da so se Slovanci 12. dec. prav dobro postavili in njihov učitelj Paul J. Sifler zaslužil priznanje, ker je zbor v kratkem času kar je pod njegovim vodstvom tako dobro izvežbal. Mr. Sifler prihaja iz Waukegana ter tukaj v New Yorku nadaljuje s svojimi glasbenimi študiji, obenem pa vrši službo organista in pevovodja v neki tukajšnji protestantski cerkvi in se tudi drugače udeležuje na polju glasbe, posebno skladateljstva.

Za newyorške Jugoslovane je bila važna prireditev ob priliki otvoritve spodnjih restavracijskih prostorov v Jugoslovanskem domu v New Yorku dne 19. dec., ko je bila odkrita tudi stenska slika (mural), ki je zdaj na ogled vsakemu v novih spodnjih prostorih. Slika je napravil jugoslovansko-ameriški umetnik Savo Radulović. On je ob odkritju navzočim raztolmačil pomen slike, ki nosi naslov "Doprinos Jugoslovancev Ameriki". Na sliki je upodobljen tak doprinos ameriških Jugoslovancev v nekakšni celotni obliki, kar dela vtis, da v tej deželi skoro ni polja in industrije brez jugoslovanskega doprinosa. Jugoslovanci so na ladjab, ki vozijo po morjih, jezerih in rekah, so delavci in veščaki na pomolih, v ribištvu, v težki in lahki industriji, v premogokopih in rud-

nikih, v poljedelstvu, sadjarstvu, vinorejstvu, stajbinstvu itd. In Jugoslovani v Ameriki so posegli tudi v duhovno življenje dežele, v znanost, literaturo, umetnost sploh... Jugoslovanska mati je dala Ameriki zdrav in priden ter razumen mlad rod. Vse to je predloženo v muralu s sliko matere z otrokom v naročju, z likom Nikola Tesla in Lojza Adamića. Prav bi bilo, da bi bil vključen tudi Pupin in morda še kateri. Toda v Domu pravijo, da pridejo na vrsto še drugi murali in tako torej še drugi naši znameniti posamezniki, ki so pustili svoj odtis na tvorbenem konkritu te naše nove domovine.

Meni se je posebno dopadlo, ker je Radulović tako preprosto in vendar tako prepričljivo razložil globok pomen svojega dela občinstvu, ki je z zanimanjem sledilo njegovim besedam. Poslušala ga je mladina, ki je tako lahko doumela kaj pomeni za moderno deželo kot je Amerika doprinos ene same narodnostne skupine, da o vseh niti ne govorimo. Samo jugoslovanski Tesla, ki je s svojim izumom "alternativne currenta" (menjajoč se tok) omogočil razvoj masne industrijske produkcije, bi bil od svoje strani ogromen in neprecenljiv jugoslovanski doprinos Ameriki, ali poleg njega so doprinali k izgradnji moderne Amerike še drugi, od delavcev in farnarjev do inteligentov in intelektualcev, tehničnih izvedencev, obrtnikov in drugih. Najmanj smo Jugoslovani (kot tudi ostali Slovani) doprinesli Ameriki zločinskih elementov, kar izpričuje zdravo jedro naseljenec iz slovenskih dežel.

V teh časih ko se na žalost hote ali nehotе razširja nova mrznja do slovenskih ljudstev, je hvalevredno delo kakršnega je napravil Savo Radulović za Jugoslovanski dom v New Yorku.

Anna P. Krasna

Svetovni položaj napet kakor je bil in postaja dan za dnem slabši

(Konec s 1. strani.)
v Jugoslaviji spretnejše in boljše kot pa države, ki so zastopane v kominformu. Dejal je, da KSJ (komunistična stranka Jugoslavije) brani koristi vseh malih dežel po svetu in ob enem Moskvi odgovoril, da mu sovražna propaganda njenega radia in tiska koristi, ker da so sedaj vrste jugoslovanskega delavstva v njegovi stranki sklenjene trdnejše kot še kdaj prej.

Komuniste v Moskvi je Tito v istem govoru obdolžil, da so "revizionisti" Leninovih in Marksovih nauk, torej da so "oportunisti", dočim KSJ brani principe, ki sta jih učila in uveljavila.

Tito se je v tem govoru potopil, "da radio Moskva ni edini, ki napada in ruje v in proti Jugoslaviji. Isto počno tudi druge države ljudske demokracije" (Čehoslovaška, Romunija, Albanija, Bolgarija in tudi Poljska.)

"Ta kampanja proti nam," je dejal, "je tako ostra kakor je bila proti Sovjetski zvezi v pričetku njene revolucije in pozneje s strani vseh kapitalističnih dežel."

"Razlika je le," je nadaljeval, "da je bila Sovj. zveza napadana zgolj od reakcije po svetu, mi pa smo napadani zdaj od obojih — od reakcije in ljudskih demokracij."

Jugoslavija bo morala v trgovske zveze z zapadom

Ta situacija — nar. reč obsodba kominforma nad Titom in njegovo stranko ter vlado, je Beograd glasom poročil iz Beograda Jugoslavijo prisilil iskati ugodnih trgovskih zvez z državami, ki so v ameriški sferi, n. pr. z Italijo, z Anglijo, Francijo itd. Jugoslavija ima naprednejše, rude kot so baker, cink, svinec, bauxit, krom in še mnogo drugih stvari. Ako bi ne bilo tega spora, bi jih bila deležna češka industrija. Toda vsled bojkota, kominformnih držav — pravijo besedniki v Beogradu, jih bomo morali prodajati drugim in si z dobljenimi dohodki nakupiti stroje, da si zgradimo svojo moderno industrijo.

Spor tudi med zapadnimi deželami

Tudi med državami, Marshallova plana ne gre vse gladko. Iz Italije se čujejo glasovi, da ako ima Marshallov načrt za evropsko ekonomsko obnovo namen ustaviti val komunizma, mu v resnici pridobiva novih pristavev. Kajti ameriške dajatve Italiji ne gredo v prid tistim, ki so komunistični propagandi najbolj dostopni temveč industrialcem, torej milijonarjem, dalje bankirjem, bivšim fašističnim veljakom, veleposelnikom ter vatikanski hierarhiji. To je naravno, ker Wall Street se ni še nikdar brigal za "navadnega človeka" pač pa edino za visoke privilegirane sloje, ki tvorijo v stari družbi vladajoči in posedujoči razred.

V Franciji so v skrb za kolonije, Nizozemska in Anglija tudi. Na eni strani smo omenjene tri dežele oborožile, a na drugi jim naša "protikolonijalna" politika očita, da uganjajo "nasilstva" — in naš državni de-

partment je vendar zoper "agresije".

Med tem je tu še polom evropsko-ameriškega imperializma na Kitajskem in ni čudno, da je urednik "Pravde" Pospelov lahko tako z zanosom govori.

BOJ KOMINFORMA PROTI TITU NAPRAVIL V TRSTU IN OKOLICI VELIKO ŠKODE

(Konec s 4. strani.)

janskega napadanja obiskovalcev kulturnih prireditev (primeri pri predstavah SNG pri Sv. Ivanu in v Domu pristaniških delavcev) ne morejo nadleževati s svojim prosvetnim snovanjem, v korist nadaljnega razvoja slovenske napredne kulture.

S tem postopanjem prizadevajo ogromno škodo slovenski kulturi obenem pa koristijo ciljem šovinistične reakcije, ki je doslej sicer ovirala slovensko kulturno delo in ga napadala, kolikor je le mogla, a vendar našega kulturnega poleta ni mogla zavreti kljub očitni podpori tuje imperializma na naših tleh. Cesar ni mogla doseči domača šovinistična reakcija in tuji imperializem, to naj bi jima pomagala izvršiti Vidali s škvadrinom in izdajalskim delom pešice slovenskih ljudi.

V svojem protijugoslovanskem besu so se vidaljevci zaleteli tudi v enotnost slovenske kulture in hočejo preprečiti stike tržaških Slovencev z matičnim narodom v Sloveniji.

Sprico tega barbarskega napada na kulturno življenje tržaških Slovencev pozivamo vse članstvo slovenskih prosvetnih društev, da se strne okoli svojih pravilno izvoljenih društvenih vodstev, da poišče z društvenimi odbori vse možnosti povezave in prosvetnega ter družabnega delovanja, da odločno obsodi razdraino delo Vidalijeve skupine ter se z vnmno loti borbe za zopetno pridobitev odvzetih društvenih prostorov in za otvoritev novih, da se bo slovenska kultura na tržaških tleh tesno povezala s kulturnim snovanjem v svobodni domovini razcvitala v korist napredka in srečnejšega življenja tržaških delovnih množic. — Glavni odbor SHPZ.

Proletarec je vaš list. Priporočajte ga svojim znancom in prijateljem, da se naroče nanj.

Prispevajte v sklad za ohranitev Proletarca!

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
3724 WEST 26th STREET
Tel. CRawford 7-2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 3219 So. Ridgeway Ave.
Tel. CRawford 7-6400
If no answer — Call
Austin 7-5700

Anton Petrovčič v spomin

(Slednje poročilo smo prejeli 19. januarja t. l. Zakasnitev torerji nastala po naši krivdi.)

Lanskega 22. novembra je preminul Anton Petrovčič, ki je živel na Cambels Run Rd., Carnegie, Pa. Star je bil 61 let. Pokopan je bil na Melrose pokopališču, Bridgeville, Pa. Preminul je vsled notranjih poškodb, ki jih je dobil ko se je usulo nanj kamenje v rovu v Morganu, Pa. Pokojnik je bil rojen dne 21. januarja 1887 v Drašči pri Borovnici na Notranjskem. V Ameriko je prišel novembra 1912, v Eslin, Indiana County, Pa. Stiri mesece pozneje se je preselil v Moon Run, Pa., kjer je živel deset let. Preostalih 25 let pa je živel na prvo omenjenem naslovu. Bil je aktiven član SNPJ in bil odbornik društva štev. 166 SNPJ v Presto, Pa.

Med člani in drugimi znanci je bil jako priljubljen. Izvolili so ga dostikrat za delegata na seje federacije SNPJ in bil je tudi delegat konvencije SNPJ l. 1946 na Evelethu, Minn. Njegova soproga Johanna Petrovčič izreka zahvalo vsem, ki so ji bili v tolažbo v tej težki heseči bodisi z udeležbo na pogrebu, z obiskom in v venci.

Poleg nje pokojnik zapušta dva sinova in tri vnuke. Pokojnemu Antonu Petrovčiču časten spomin.

Zelo važna seja kluba št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — V petek 28. januarja ob 8. zvečer bo zelo važna seja kluba št. 1 JSZ. Na nji bomo razpravljali o raznih poročilih, dalje o bodočem obnem zboru Slovenskega delavskega centra in čuli bomo poročilo o seji Družabnega kluba SC.

Dalje bodo poročila o listu in diskuzija o raznih naših notranjih zadevah.

Pridite vsi! Potrebno je, da sodelujete. — P. O.

Vrana vrani oči ne izkljuje

Ko je bil obdolžen kongresnik John Pharnell Thomas, da ima na plačilni listi na vladne stroške uslužbenca, ki sploh niso delali za vladno, a so vladno plačo delili z njim, je nastal "škan-dal". Thomas je bil namreč načelnik kongresnega odbora za raziskavanje protiameriških aktivnosti in je videl komunista za vsakim ogrom in za vsakim gramom. Sedaj je vsled svojih "protiameriških" (graftarskih) "aktivnosti" uničen in namesto da bi šel pred sodišče, kamor je bil pozvan, je zbolel in šel v bolnišnico. To ga je rešilo obravnave.

Ampak — predno je zbolel, je dejal, da se metode — namreč najemanja uslužbenecv na stroške zvezne vlade — ne da bi kaj delali za njde, poslužujejo tudi drugi kongresniki in senatorji. Navedel jih je kakih sto — češ, ako sem že v kaši, pa še vi bodite!

FBI sedaj preiskuje in marsikomu prihaja vročica v glavo. Morda — ker jih je toliko prizadetih, bodo "stvar potlačili" in potem pride tudi bivši načelnik kongresnega odbora za raziskovanje protiameriških aktivnosti iz bolnišnice.

Proletarec je vaš list. Priporočajte ga svojim znancom in prijateljem, da se naroče nanj.

Prispevajte v sklad za ohranitev Proletarca!

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
3724 WEST 26th STREET
Tel. CRawford 7-2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 3219 So. Ridgeway Ave.
Tel. CRawford 7-6400
If no answer — Call
Austin 7-5700

Proletarec je vaš list. Priporočajte ga svojim znancom in prijateljem, da se naroče nanj.

Prispevajte v sklad za ohranitev Proletarca!

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
3724 WEST 26th STREET
Tel. CRawford 7-2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 3219 So. Ridgeway Ave.
Tel. CRawford 7-6400
If no answer — Call
Austin 7-5700

Osebe, ki vrši to delo, je trenirano v vseučiliščih in v drugih poklicnih šolah. Industrialne in trgovske organizacije delajo skupno z univerzami za do-sego čimboljše izpolnitve svojih usu-

žbenecv. V tem okraju je ravnatelj raznih obratov ob enem nudena priložnost v učnih zavodih izpolniti svoje znanje v upravljanju industrije.

V tem mestu je tudi nešteto večernih šol, v katerih se človek lahko izve-žba za obrtniške ali pa za kake druge poklice na vseh poljih ljudskih aktivnosti. Možno je vsakemu, ki je čez dan zaposlen, nadaljevati študije ob večerih do doktorskega izpita.

V Chicago in severnem Illinoisu gre to učenje sporedno roka v roki s pro-spevajočo industrijo.

Ta kraj s svojimi prednostmi v indu-striji in šolstvu, je eden največjih eka-nomskih virov in to je za družbe, ki imajo tu svoja središča, izredne važ-nosti.

For more information, communicate with the
TERRITORIAL INFORMATION DEPARTMENT
Marquette Building — 140 South Dearborn Street, Chicago 3, Illinois — Phone Randolph 6-1617

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

CHEER THE SICK
SEND Flowers

THE MARCH OF LABOR

LIFTED AND SIFTED

NEW YORK HOUSEWIVES now pay 12.5c a gallon for fuel oil. This is more than 100% above the 1939 price of 5.7c. Gasoline for the family car now sells for 25c. The same gallon cost 15.5c in 1939.

Behind these price boosts is a profit-grabbing combine which takes hundreds of millions of dollars yearly from consumers. The giant oil corporations could cut prices 10% to 20% and still make plenty of profits, if they practiced what they preach—free enterprise competition.

The oil men operate on the traditional monopoly principle of artificial shortage and rigged prices. The key gimmick in their gigantic profit haul is the unrealistic world market price for petroleum, which is based on the Gulf of Mexico price, regardless of what actual production costs are elsewhere.

Low wages in the Middle East fields of Saudi Arabia keep production costs down to less than 50c a barrel. The Economic Cooperation Administration has been buying the oil at \$2.65 for European shipment. For the oil monopolists this means a cool \$2 a barrel profit.

Draining all profits out of the ground, the oil men are also piling them up at sea. Tankers owned by the oil companies' subsidiaries have carried petroleum to Europe at rates 290% higher than the standard set by the U. S. Maritime Commission as reasonable.

Profiteering and sidestepping U. S. taxes, however, are nothing new for the oil men. During the war Aramco forced the U. S. Navy to pay \$1.05 a barrel for the same oil which had been previously offered for 40c and which was even then selling to France for 90c.

"THE SECRETARY of national defense announces he is asking the people, through their elected

Citizenship Classes Begin in Chicago

Americanization classes in English and Citizenship offered by the Chicago Board of Education began this week in more than a hundred centers distributed throughout the city.

It is expected that nearly every country of the world will be represented among the students enrolled. Although classes are primarily for foreign-born men and women who wish to prepare for citizenship, other adults are admitted if they wish to enroll for elementary work.

Classes meet mornings, afternoons, or evenings to suit the convenience of the majority of students.

Schedules of classes are available in the office of every public school of Chicago. Anyone who cares for further information should write to the Division of Americanization, 228 N. LaSalle St., Chicago 1, Illinois.

representatives in the Congress, to abrogate their power to declare war and to hand this mightiest of all powers over to a military-dominated administration." This is an excerpt from a statement by Henry A. Wallace on Secretary Forrestal's Annual Report. It goes on:

"And the State Department announces appointment of a co-ordinator of foreign aid programs including a North Atlantic Military Alliance—before the Congress and the people have been asked even to debate this highly dangerous proposal.

"Secretary Forrestal's proposals would deliver a death blow to the plans for social reform for which the people voted in the recent election. He bluntly points out that we cannot have both guns and butter and casts his vote for guns.

"His proposals, if accepted, would mark a decisive step toward the establishment of a military dictatorship in America. If this seems like an exaggeration, let us examine the facts. Forrestal calls for 'top priority' 'to extraordinary legislation which would give the Executive branch of the government, without consultation with the Congress, authority to provide military assistance to any country in any part of the globe. This recommendation is the most brazen and arrogant violation of the American tradition that has been proposed since the Constitution was drafted. It must be considered also in the light of his unprecedented military budget—expenditures of more than \$15,000,000,000, by far the greatest in peacetime history—and his request for legislative action provide 'military self reliance for Western Europe,' a step which would commit the world irrevocably to two armed camps and plunge us far down the road leading inevitably to war."

"The Secretary of national defense announces he is asking the people, through their elected

"The Secretary of national defense announces he is asking the people, through their elected

RACKETS IN DEATH

NEW YORK—(FP)—Even death is no defense against profiteers who make money out of other people's sorrows.

This ghoulish business was uncovered here January 4 by State Attorney General Nathaniel Goldstein, who charged that one real estate firm, "profiteering in sorrow," had made more than \$1½ million on the sale of graves in a Queens cemetery.

"The public is being trimmed," he said, calling for a revision of present laws to protect families in mourning from being fleeced.

The professional promoters bought graves in 4,000 unit lots from the cemetery in 4,000 unit lots from the cemetery, Goldstein said, doubled the price and then "retailed" them to the public.

NO DRUG CURES CANCER

Beware of "cancer cures," the American Medical Association warned this week. It said the "miracle drug" remedies for cancer are useless, and many are "outright frauds."

UNEMPLOYMENT GROWING AS RESULT OF HIGH PRICES Layoffs Spreading in Illinois Electrical Plants

NEW YORK—(FP)—Reports of growing unemployment in a number of industrial areas as a result of too-high prices are growing more numerous.

Citing a "readjustment" in the stainless steel market, the Republic Steel Corp. cut 300 workers from its Canton, O., plant while the neighboring Hoover Vacuum Cleaner Co. laid off 400 of its 2,600 employees.

Blaming a general leveling-off in the market for small motors, the Westinghouse Electric Co. plant in Lima, O., has dropped 850 workers. This is about 25% of the total force six months ago.

In Cleveland, Mansfield and Sidney, O., numerous individual firms reported layoffs were in the upgrade. At the Copeland Refrigerator Co. some 200 workers have been handed pink slips in the last three weeks, 20% of the total normally employed.

From Buffalo and Tonawanda, N. Y., came the same layoff story, while in nearby Lockport a new wrinkle was added—the General Motors Central Foundry Division plant decided to shut down permanently.

Layoffs in electrical plants in Illinois were spreading rapidly with workers hardest hit at the Thor Corp. in the Chicago area, where 1,350 out of 1,500 have been handed dismissal notices since mid-November. At the Altorfer Bros. Co. in Peoria, which like Thor makes washing machines, 400 members of Local 1144, United Electrical, Radio and Machine Workers (CIO) have been laid off since July. Today some 700 remain at the plant, which is operating on a 3-day week.

The Hawthorne Works of the Western Electric Co. has laid off about 1,000 workers. Six plants represented by UE Local 1144 have seen layoffs of about 400 workers, with large numbers of those remaining now on less than a 40-hour week. Other UE locals also report big layoffs and reduced workweeks.

The cut in purchasing power is also illustrated by a sales drop in virtually all department stores in the Chicago area, as compared to the same period in 1947.

A local union spokesman said that in virtually all cases, reasons for the dismissals are a "lack of orders," which is directly linked to current high prices.

With unemployment rising steadily in the area since December 1, the Stamford-Greenwich (Conn.) Manufacturers Council called a meeting December 13 of labor, industry and civic leaders to discuss means of combating the situation. The Council announced that factories were reporting cancellation of orders, failures to re-order and a general falling off in buying demand.

Workers were paying the price as the Connecticut employment service reported that 511 persons lost their jobs the first week in December in the Stamford-Greenwich area alone. At the end of November, the total unemployed in the area was 16,010, 8.7% above the same 1947 date.

In another Connecticut industrial section, the watch and clock manufacturing center of Waterbury, thousands of workers are jobless. More than 2,000 of the 2,200 employees of the U. S. Time Corp. have been laid off since August.

"The Secretary of national defense announces he is asking the people, through their elected

"The Secretary of national defense announces he is asking the people, through their elected

"The Secretary of national defense announces he is asking the people, through their elected

"The Secretary of national defense announces he is asking the people, through their elected

"The Secretary of national defense announces he is asking the people, through their elected

SPECIAL OFFER NOT IN EFFECT

Due to the fact that our supply of Kern's English-Slovene Reader is exhausted, and we are unable to replenish the stock, the special combination offer of the Kern Dictionary and Reader for \$5 will have to be discontinued.

The English-Slovene Dictionary will sell for \$5, as previously advertised.

This does not, however, affect the special offer of free books with each book order received.

Young MD's Barred From Practice By Medical Monopolies

Young doctors "are being systematically barred from practice by older men—medical monopolists," says an article in a popular magazine.

The story throws new light on the doctors' extraordinary "closed shop," which, like the "closed shops" of dentists and lawyers, has been frequently described in LABOR.

"It works this way," the article explains: "Your Dr. Smith completes his long, arduous and expensive medical training. He passes the examinations and decides to settle in a town that needs a man of his talents. He moves to the town and hangs out his shingle.

"He then applies to the local hospital for admission to its staff—which will permit him to take patients to that hospital."

He talks to the "older physicians," who control the hospital, and "runs into an ugly fact": "Older doctors do not want competition from young men. In this respect, they are like lawyers."

The older doctors "gently close the hospital door" in "young Dr. Smith's face." That means he can send no patient to the hospital. If he has a patient who is seriously ill or requires an operation, he must turn the patient over to one of the older doctors who is a member of the monopoly.

As a result, young Dr. Smith usually loses the patient forever. People "conclude there must be something wrong with him, or he would be admitted to practice in the hospital."

So young Dr. Smith "retires to his office to wait—and let his painfully acquired skills go rusty." The people of the town badly need more doctors, but the "medical monopoly" starves out Dr. Smith and he has to give up and leave.

This is going on all over the country, the article insists.

FREE BOOKS! WITH
EVERY BOOK ORDER
RECEIVED. YOU
CAN'T AFFORD TO
MISS THIS OFFER

FINED \$5,950 FOR HIRING CHILD LABOR

WASHINGTON — The government assessed a Butte, Mont., firm \$5,950 on its contract to ship \$400,000 worth of grained horse meat to starving people in Europe.

The assessment wasn't based on any question about the quality of the meat, but on a Labor Department examiner's finding that the Montana Horse Products Co. employed underage girls to fill the order.

The public contracts law requires payment of \$10 for each day a girl under 18 is employed on government contract work.

The examiner found that the company worked 22 underage girls 595 days.

Jewelers, pleased with the new popularity in this country of men wearing wedding rings, are now fostering the idea of engagement rings for men too. Or settled, though, is question of who pays for the ring.

Just Things By Clarence Zaitz

Sometimes I wonder if I want to keep on wanting to be a writer. Gee whiz, I mean writers are so common place nowadays, there isn't much of a distinction in it anymore.

It used to be that great writers were so because they could write, but it doesn't seem to be like that anymore. Take for instance the case of the late FDR's housekeeper. She had inside material, her name was linked to that of a famous person, and she became an author—just like that!

Everytime someone high up in the government declares that he isn't going to write a book, or become a newspaper columnist. If he didn't, everyone just would take it for granted that he will do one or the other.

I KNOW THAT all of you aren't famous and your names are not linked with big—explosive, headline names, but that doesn't matter to me. I don't care what your name is, or what inside information you can write about, I would still like to have you write something for this paper.

Oh, I know how you figure. You just imagine to yourself that you haven't anything whatsoever to write about. And if you did, you figure that we wouldn't use it anyway.

Please, oh please! Don't take that attitude. If you have anything at all to say about anything at all, get it off your chest—write it down for PROLETAREC.

Maybe you pick up the daily newspaper and you see some headlines which get your mind to stirring. You begin (sort of unconsciously, you know) to give your opinion about whatever you're thinking. Of course, this is all confidential, just between you and your conscience, but just the same, it would make some mighty interesting reading to lots of people.

PROLETAREC has for years had an outstanding English section. Since the war, it has more or less lost some of its original pep. Some of the older people would sure like to know what you have to say, and would be glad to read about it in the paper.

Every week we get communications intended for publication in the paper—but they are all in Slovene. Wouldn't it be nice if we had a good flow of contribution to the English page, too?

Sure it would! So I'll just be running along now, and all next week I'll be running to the mail box, too, all anxious and excited, curious to know if I've gotten any results from this column. Don't let me down, huh? ?

Blame Manufacturer For Auto-Rackets

The House Committee investigating the tricks and profiteering of automobile dealers went out of business this week when the old Congress died and the new one began.

The Democrats now in control of the House should continue the probe, in the light of the last-minute developments revealed by the committee's Republican chairman, Congressman W. Kingsland Macey of New York.

In his final report, Macey put a big share of the blame on automobile manufacturers. They could keep their dealers in line, he said, but they have not done so.

Instead, the manufacturers try to "soothe the public" by issuing pious and high sounding "statements of policy," but make "little real effort" to see that these policies are "put into practice."

Macey reported that one large Washington new car dealer disappeared on a "hunting trip" when the investigators got after him, and stayed out of town until the committee passed out of existence, so he could not be called for questioning.

Moreover, the dealers' lawyers kept the investigators from going over his "books" to study his new and used car transactions.

Macey declared this dealer should be prosecuted for "contempt of Congress." Whether that will be done depends on the new House, and primarily on Congressman William M. Whittington (Dem., Miss.).

He is slated to take Macey's place as chairman of the committee which

Can We Control Free Enterprise and Base Economy on Profit Motive?

By Norman Thomas

YOUR INCOME TAX

Farmer's Income

The farm schedule Form 1040F, especially designed for use by farmers in reporting their income, is an excellent guide throughout the tax year for the keeping of records for income tax purposes. It is required of farmers who are on the cash receipts and disbursement basis and must be attached to Form 1040. Instead of using the Schedule C on Page 2 of the Form 1040 as do businessmen, the farmer uses the more detailed Form 1040F.

The farmer who is on the cash receipts and disbursement basis must include (a) all government payments received such as milk subsidy; (b) the amount of cash or the value of merchandise or other property received during the taxable year from the sale of livestock or produce which was raised on the farm, regardless of the length of period over which you have been feeding the animals; (c) the profit made on the sale of livestock or any other products which were purchased; (d) any interest, dividends, profit on sale or exchange of any assets or income of any other kind.

If a farmer takes his produce to market and instead of cash receives groceries, farm equipment or other merchandise, the market value of such merchandise is reportable as cash received.

If you operate a farm for your personal pleasure as a summer home for you and your family, any income you receive in excess of the expense is fully taxable, but in the expense items you may not include the cost of any food consumed or equipment used. Only the prorated depreciation on the buildings and equipment used to produce any income is deductible. If you sustain a loss, and you are considered to be a "gentleman" farmer as explained above, you may not claim the loss on the operation—since this loss is personal.

The prizes won at stock shows are taxable in excess of the cost of production of the grain exhibited or of feeding and caring for the animals.

Patronage dividends must also be included as income.

Marshall Plan Pauperizes Europe

Mr. J. K. Galbraith, Harvard lecturer in economics points out in Harpers magazine that western Europe has been recovering but there is a strong possibility that even with further recovery, spurred on by Marshall Plan aid, it will continue to be dependent on outside aid as it is now. That Europe's trade deficit—the difference between income from exports and outgo for imports—has actually increased since the war.

The Marshall Plan was to provide a guarantee that Europe was to become self-supporting. So far the guarantee is little more than an estimate aimed at producing this pre-ordained result. The Marshall Plan has resulted in an attempt "to plan the unplannable" and proves little about Europe's capacity for self-support.

Western Europe's fundamental problem, says Galbraith, is that it lives under "a system of divided administration that is incapable of performing its task." This system has been made absolutely a subtle revolution that has swept every western European government—each has assumed responsibility for providing a minimum standard of living for its people.

These guarantees mean that Europe's import deficit will be covered with difficulty. Today's Europe can lower the guarantee to cover the deficit but that means political suicide.

Eastern Europe under Russian leadership is in the process of eliminating the economic instability with which petty nationalism plagues the west. If it succeeds, Galbraith thinks Russia's chances of capturing all of Europe are excellent.

Western Europe has only one way out, declare Galbraith. That is to use the Marshall Plan to exchange its obsolete constitutions for "a strong central authority with both the power and the means" to carry out the responsibilities it has assumed for its citizens.

investigated and exposed the auto dealers.

With the possible exception of the President's suggestions about the steel industry, his address on the State of the Union was exactly what was forecast by his message to the special session of the 80th Congress and his election campaign. Running true to form, his more conservative critics denounce it as "state socialism," which it is not. But Calvin Coolidge and both the old parties in his day would have thought it was.

In so far as the redistribution of the national income is concerned the President's generalities on education, housing, health insurance and his specific recommendation on the minimum wage go a long way on socialist lines. Moreover, socialists would once more agree, or indeed insist, that a "fairer distribution of income in itself would be one factor in promoting and maintaining a genuine prosperity. They gravely doubt that that is enough to make "American capitalism" which the President accepts, do the task he has in mind.

The President also seems doubtful. The classic argument for capitalism was that under the law of supply and demand it was self-regulating. But Mr. Truman wants increased power to control consumer and bank credit, curb rents, control exports and impose priorities and allocations in the transportation field, and in respect to key materials in short supply. Also he would maintain support of farm prices and push rural electrification. Going still farther, he proposed to expand steel production if necessary by government loans or government building of new facilities. Shades of Adam Smith!

QUESTION

The question we Socialists must raise is this: How far can the President and Congress go in the elaborate control of "free enterprise" and yet base our economy on the profit motive? Must not successful controls, properly coordinated, be backed by a conscious acceptance of the supremacy of the socialist principle of cooperation for the common good rather than by the motive power of individual acquisitiveness? Doesn't it make better sense for the government as agent for the people to take over the steel and other industries which have much power over our lives rather than to piddle around with financing marginal production of steel, letting the government take the risks while private absentee owners enjoy the profits?

Most of all, true socialists challenge the workability, or at any rate the adequacy, of a program designed under the profit system to maintain our present prosperity which has been essentially inflationary, add billions of dollars of government spending, much of it necessarily inflationary, and yet control inflation.

Here the one outstanding evil of the President's recommendations is his old remand for universal military training. According to the most recent testimony, that would add about \$5 billion to a military budget which already has reached \$15 billion. In the economic sense this is pure boon-doggling.

In the military sense Universal Military Training is at this juncture the most wasteful and least useful expenditure of money. In terms of national security it would do more to promote militarism, which is a danger to peace and security, than to frighten Stalin or strengthen America's stand in the cold war.

— Socialist Call

WRITE FOR ENGLISH PLAYS

Say, you English-speaking lodges and organizations that are members of the Educational Bureau of JSF should write and inquire about some of our English plays.

We do not handle only Slovene plays, but we have on hand a number of English plays: Dramas, comedies, and mysteries.

Write for a list of these so that your organization can put on a play. If you are not a member of the Educational Bureau of JSF, think about joining—the cost is so low every lodge can afford it!